

Poštnina
plačana
v gotovini

Vojni spomenik
na kraju vojne
grozote:
Hartmanns-
weilerkopf

ILUSTRIRANA KULTURNA IN DRUŽINSKA REVIIJA

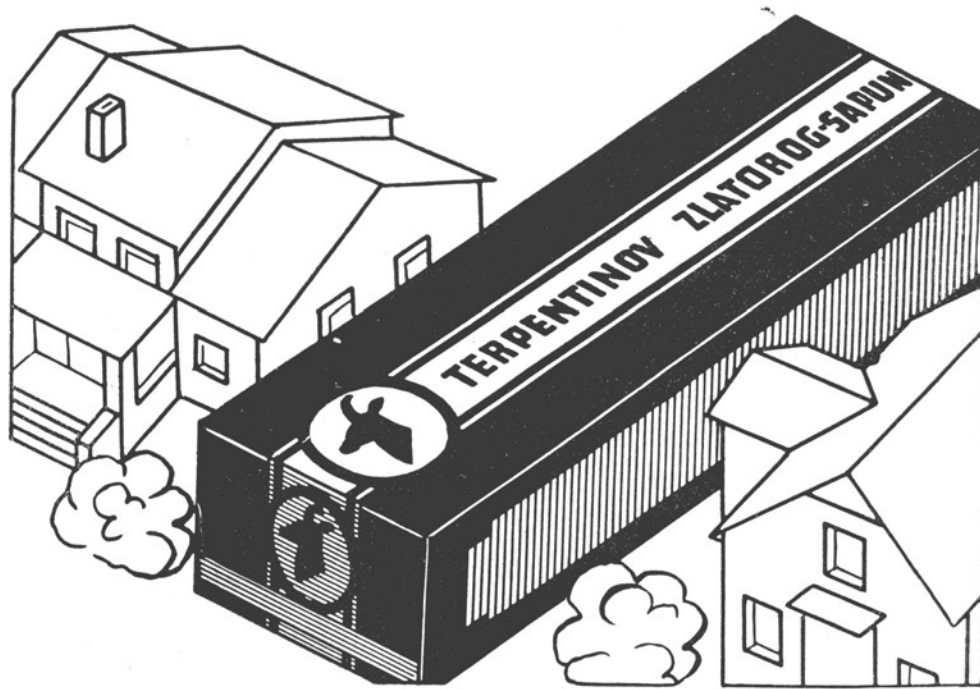
Svoboda - 11

IZHAJA MESEČNO - NOVEMBER 1936 - LETO VIII.

Nesnaga

izgine iz perila
kakor bi mignil, če perete z dobrim

Zlatorog- terpentinovim milom

Večkrat že po enkrat-
nem čiščenju odstrani

Chlorodont

neokusno barvo zobne prevlake in slab duh iz ust
Jugoslovanski proizvod

Tuba Din. 8.-

Izhaja enkrat mesečno. Letna naročnina Din 18.— (inozemstvo Din 36.—), polletna Din 9.—, posamezna številka Din 1.50.
Uprava in uredništvo Maribor, Sodna ulica 20. Pošt. ček. račun Ljubljana 12.249.

Svoboda

ILUSTRIRANA KULTURNA IN DRUŽINSKA REVIIJA

VOJNA

VICTOR HUGO:

(Prosto poslovenil Tone Maček.)

*Preteklo že šesttisoč let je
odkar vojskuje človek se,
čeprav mu Bog je vstvaril cvetje
in zvezde, da z nebà žarè!*

*Kako pošastna je ta slava,
ki koplje v rekah se krvi,
ki skrunstvo žen ji je zabava,
ki ugrabi dete materi!*

*Živalska sreča: Prapor kliče!
Naprej! Umríte! Trobenta poje!
Če nimaš prednikov kot priče,
si manj ko črv, ki blato gloje!*

*Za kneze krhamo naj meče,
ki, predno nas zagrebejo,
jim dan v razvratu grešnem teče,
nam pa trohnelo bo telò!*

*In vendar, glejte, zarja vzhaja,
škrjanček v zrak pojoč vzletí:
kdo bi verjel, da mržnja traja
in vojna še današnje dni?!*

*Glejte Rusa! Po njem! Ubijmo!
Tam je Hrvat! Obesiti!
Zadavi vruga! Mar naj pustimo,
da ni oblečen kakor mi?!*

*Pri tem pa drzno, glej, napije
pri viru bistre se vodè,
pred Bogom glavo si odkrije,
srca pa mu ne odprè!*

*Se drzne spati in sanjati;
ubiti brata, kakšna slast!
V zeleni sencí čas si krati,
moritev je junaštvo, čast!*

*V krvavih ranah, zevajočih,
čez hrib in dol, glej, se podè,
glej, v smrtnem strahu se tresočih,
ki se za grive konj držè!*

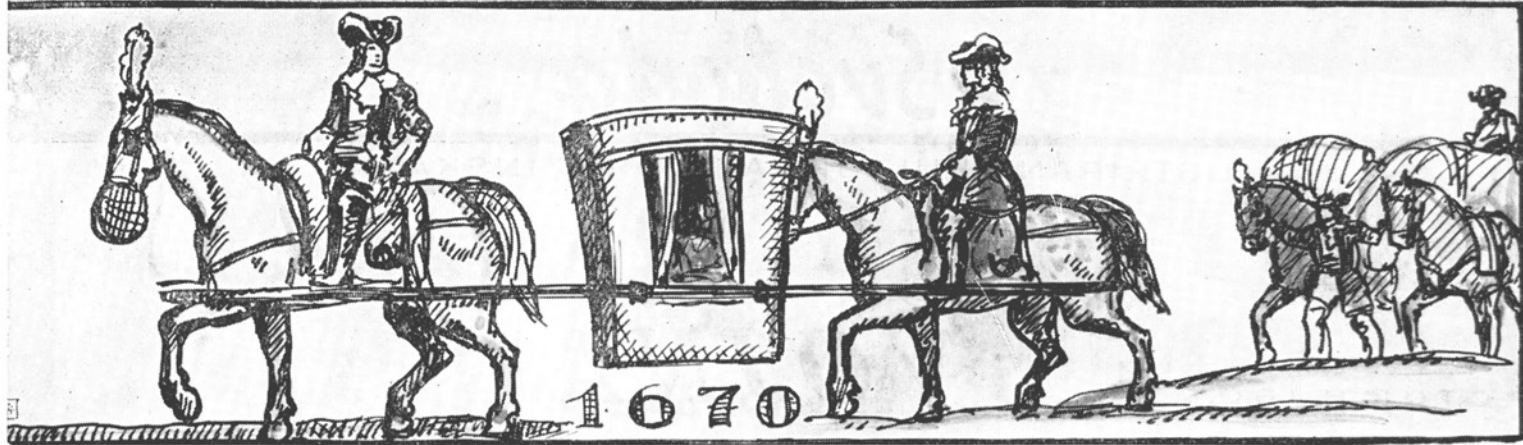
POSLEDNJA ILUZIJA

Krog se zožuje. Sile miru se umikajo silam vojne. Še pred kratkim so iz Pariza in Londona ponujali na vse strani palmo miru, danes pa so tudi v teh dveh središčih mednarodne politike spoznali, da je naivno govoriti o miru državam, ki jim je nasilje zakon. Danes govorita tudi Francija in Anglija le o miru, potrebnem za izvedbo svojih oboroževalnih načrtov. Anglija je za mir do konca l. 1937, ko bo dogradila svoje zračno brodogradništvo, svoj park tankov in motornih vozil, svoje topništvo. Enako Francija, enako vse ostale države, katerim preti napad fašističnih velesil, nositeljic nove človeške »civilizacije« v znamenju buzdovana, v znamenju moči in ropa.

Evropa stopa v dobo novega gospodarskega blagostanja na račun bližnje vojne. Kapitalistični industriji se odpirajo po dolgih letih zastojnosti nove možnosti razvoja: jeklo in železo sta že poskočila v ceni, iščejo ju povsod. Nakupujejo že tudi v Jugoslaviji. Poskočila sta v ceni tudi svinec in smodnik, ta dva glavna elementa današnje kulture. Ustanavljajo se novi ogromni industrijski obrati za proizvodnjo najdovršenejših morilnih sredstev v ogromnih množinah. Posebna pažnja se posveča kemiji v zvezi

s proizvodnjo najučinkovitejših razstreliv in najstrupenejših plinov. Milijonske armade brezposelnih se krčijo na račun oboroževanja in ustvarjanja novih velikih vojsk. Oficielni ekonomisti napovedujejo novo dobo blagostanja, splošne, neomejene izmenjave blaga, velikih zaslužkov, drznih gospodarskih podvigov, valutne stabilizacije, porasta cen poljedelskih produktov itd. Res: Svetovno gospodarstvo se dviga, statistike Mednarodnega urada dela izkazujejo manjše število brezposelnih in večjo uporabo surovin, toda surovin, ki služijo predvsem oboroževalnim svrham. Svetovna produkcija raste in ustvarja novo blagostanje na račun produkcije najpopolnejših uničevalnih sredstev napredka in življenja vobče. Bedastejšega paradoksa še ni bilo in strašnejšo sliko zavozencstvi bi težko našli v knjigi zgodovine. Prosperity in vojna roko v roki.

Stvarno bi mogla tudi Evropa, kakor Amerika, stopiti polagoma v dobo resničnega in trajnega blagostanja, ker se vse bolj krepi mednarodni gospodarski promet. Autarikična politika se ni obnesla, na vsak način je pa bil autarikični sistem z devalvacijo francoskega franka in predhodnim denarnim sporazumom med Francijo, Anglijo in

K poštni razstavi v Bernu — Poštni voz prevaža plemiča (L. 1670)

Ameriko močno omajan. Polagoma so se morale še celo fašistične države sprijazniti s politiko gospodarskega sodelovanja z zapadnima kapitalističnima velesilama. Politika mednarodne izmenjave blaga, izvoza in uvoza, se zopet oživlja. To vse bi moralo poživiti svetovno gospodarstvo. Toda normalizacijo prilik v tem pravcu zavira imperialistična politika onih držav, ki grabijo zaenkrat po kolonijah, pri tem pa pričakujejo ugodnega trenutka, da navalijo na evropske države, zlasti na manjše, in si jih podvržejo. Ni pri tem izključena niti poslednja namera, da se združene obrnejo proti Rusiji, ne samo zato, da zrušijo njen socialni ustroj, temveč predvsem zato, da si razdele njene plodne predele. Evropa bi lahko živela v miru in se v miru razvijala v okviru svojih ekonomskih možnosti, ako ne bi bila na drugi strani dopuščala, da se utrjujejo v posameznih državah fašistični režimi, katerih bistvo naravnost neverjetno kratkovidna diplomacija zapadnih držav noče ali ne more doumeti. Nevarnost nove svetovne vojne je bila podana že tedaj, ko so dovolili Mussoliniju uvesti v mednarodno politiko svoj sistem strahovanja in izsiljevanja, in se stopnjevala, ko so dovolili Hitlerju zavzeti Berlin in zasušniti Nemčijo. Sedaj ne preostaja nefašističnim državam v resnici nič drugega, kot da potencirano oboroževanje Italije in Nemčije prekoso s svojim lastnim oboroževanjem, s pomnoževanjem vseh najmodernejših in najpopolnejših vojnih sredstev. Nasproti tolikim in tolikim pomorskim vojnim edincem toliko več svojih edinic; nasproti 10.000 letalom 20.000 letal; nasproti topovom takega kalibra topove večjega kalibra. Da bi mogla vsa ta strašna morilna sredstva uničiti Evropo, na to nihče ne pomisli — pa je vendar jasno, da se vsa ta uničevalna sredstva ne gradijo za skladišče, da se nasprotno prav zato zanje razmetavajo milijarde v blagu in delu, ker se računa, da je spopad na bojnem polju neizbežen, fatalen, ker se ve, da bo v bližnjem času Evropa pozorišče vsesplošnega pobijanja in

razdejanja. Tu ne gre več za oni »ši vis pacem, para bellum«, tu gre vse prej za točno sklenjen račun, za tragično sigurnost, da je vojno zlo neprepredljivo, da je le vprašanje časa in da je od intenzivnega izrabljanja tega časa za tehnično pripravo odvisna zmaga. Za skromne počette novega gospodarskega propevanja je človeštvo zastavilo vse svoje dobrine najneusmiljenejšemu upniku — vojni.

Medtem pa ima fašizem lahko delo. Potem ko so Italiji dovolili, da se polasti Abesinije, je prišlo na vrsto Sredozemlje. Francija je morala odnehati v vprašanju Porenja, potem ko so dovolili, da pride v Nemčiji na oblast hitlerizem. Na vrsti je tudi Srednja Evropa, potem ko so dovolili, da postanejo nekatere države in državnice plen fašističnega imperializma z juga in severa. Angleške vojne ladje obiskujejo balkanske luke, potem ko so dopustile, da se Italija utrdi v Albaniji. Vse potem, ko je bilo že zlo tukaj in so bile pozicije že izgubljene. Fašistična diplomacija se lahko smeje — doslej ji je vse uspelo. Uspelo ji je celo to, da se male države boje, da bodo prepuščene svoji usodi kakor Abesinija. Države Male antante protestirajo, zahtevajo jamstvo, Belgija ne zaupa več ne enim ne drugim in se zato umika v izolacijo; Raje sama kot v nezanesljivi družbi. Društvo narodov pripravlja nov Locarno, medtem se pa še celo njegova zasedanja končujejo predčasno. London zatrjuje, da veruje v večni mir, medtem pa naroča nova letala celo v Ameriki; Francija zatrjuje, da je neizčrpan optimistična in medtem pripravlja podaljšanje Maginotove linije vzdolž cele belgijske meje do Calaisa. Oni poslednji činitelj mednarodnega življenja, ki se mu pravi človeštvo, pa medtem molči in čaka spokojno na dan, ko se bo lahko v imenu ogrožene domovine navdušeno napotilo v klavnico. Tako se koncem leta Gospodovega 1936 zaključuje naporno in modro petnajstletno delo Društva narodov za mir, napredek in kulturo sveta.

Pravijo, da je današnji družbeni red najdovršenejša

R A Z N O

Nov narod odkrit. Pred nekaj meseci je dospela znanstvena odprava pod vodstvom Avstralca Haida v obširne, še popolnoma nepoznane pokrajine Nove Gvineje, kjer je med drugim odkrila dozdej še nepoznano človeško vrsto. So to zelo močno raščeni ljudje, s svetlorjavo poltjo in fino oblikovanih potez obraza, na katerem so samo lične kosti nekoliko močnejše kot običajno. Ta narod obsega približno 200.000 duš in prebiva v zelo rodovitni, krog in krog z visokimi gorami obdani dolini. Železo je pri teh ljudeh še nepoznano; vsa orodja si delajo iz lesa in kamenja, vendar je njihovo poljedelstvo na precej visoki stopnji, zlasti kar se tiče umetnega namakanja polj. Obdelujejo polja na način, kakor so

ga poznali stari Egipčani. Jezik teh ljudi ne sliči nobenemu avstralsko-azijskemu narečju, kolikor je dosedaj znanih v ekvatorskem pasu. Izgleda, da se počuti ta narod v svoji primitivni nepokvarjenosti zelo srečnega in bo ostal dotlej, dokler ga ne bodo skušali s kake strani »kultivirati in civilizirati«, kakor so Abesince.

V ujetništvu so umrli... Kakor je bilo uradno razglašeno, namerava vlada Paragvaya 18.000 ujetih Bolivijcev pustiti na svobodo. 4500 ujetih Bolivijcev je na posledicah v bojih za Gran Chačo zadobljenih ran in raznih boleznih pomrlo, 5000 jih je iz ujetništva ušlo. Na drugi strani pa bo Bolivija 2500 Paraguaycev izpustila, 1600 jih je pa v ujetništvu umrlo. Vse to radi neke oslovske sence in intrig inozemskih petrolejskih magnatov.

Na vsakih 300 Evropecev je na razpolago 8 ton živil in 10 ton vojnega materiala. Če se bo konjunktura oboroževanja vzdržala na današnji višini, bo že jutri 11 ali 12 ton morilnega orožja, ki se istočasno še iz dneva v dan izpopolnjuje, ščitilo veliko manjšo količino življenjskih potrebščin. To je seve blaznost, ki pa je zelo nalezljiva, zato ne bo odveč, če ob tej priliki opozorimo na edino mejo v Evropi, mejo med Norveško in Švedsko, kjer od leta 1915 dalje ne stoji več nobena utrdba in ne straži noben vojak. Na vseh ostalih mejah razkosane Evrope pa čaka 30 milijonov do zob oboroženih bojnikov povelja, da vso to ogromno količino morilnih sredstev vržejo preko meje na nasprotnika, da bi potem gore živili bile uničene in odveč — ker mrtvi ne potrebujejo hrane.

*Tako so prevažali
pošto od l. 1828 do 1905
(K poštni razstavi v Bernu)*

oblika človeškega sožitja, ker da je ta oblika plod tisočletnih izkustev. Ako bi bilo resnično, da mora svet v miru živeti kvečjemu 20 let in se nato znova razdivjati v novi, še strašnejši vojni, bi morali obupati nad njegovo bodočnostjo. Vendar so še ljudje in še mnogo jih je, ki verujejo v vse drugačen bodoči svet, kot je dandanašnji. Danes gledamo z deljenimi občutki na dogajanja v Španiji. Za zapadni velesili je bil španski problem zgolj vprašanje novega odbora za nevmešavanje v španske zadeve, kar spričo zadržanja nekaterih držav, ki so hitele oboroževati nacionaliste, koristi le slednjim — toda ali niso te bedne španske mase, ki se danes bore proti sovražnim, od evropskega fašizma podpiranim silam, bližje pravemu pojmovanju miru in dela, ki bi ga morala vršiti Evropa, da reši svet in njegovo kulturo pred katastrofo? V njihovem boju jih krepí prepričanje, da je človeštvo zmožno višjih oblik življenja, ki ne bi poznale intrig in nasilja, imperializma in vojne. Da podpira fašizem nacionaliste, je logično, ni pa logično, da se pod pretvezo nevtralnosti odvrčamo od španske tragedije, ki je že danes tragedija sveta. Nevtralni danes, nevtralni jutri, vse dotlej, dokler ne bo fašizem povsod zmagal in toliko sigurneje zanetil nov svetovni požar.

Spričo tega položaja je upravičeno vprašanje, ki bi moralo zlasti zanimati našo javnost, zlasti naše takozvane nacionalne kroge, da-li ni ves današnji položaj predvsem opasen za obstoj malih narodov in držav. Vemo, da so tudi pri nas na delu sile, da se naša zunanja politika preorijentira v smeri Berlina. Govori se o možnosti sporazuma med državami Rimskega pakta in državami Male antante, ki bi se ga dalo primerjati sporazumu med volkom in ovčami. V Bratislavi so padle izjave, ki so vzbudile dvom o tem, da-li bo ostalo pri dosedanji zunanje politični liniji držav Male antante. Kakor so tudi zapadne velesile storile vse, da zgube te države zaupanje v njihovo solidarnost v slučaju, da bi bile napadene, tako so na drugi strani slednje navezane edinole na pomoč zapadnih držav, da rešijo svoj obstoj. Ni dvoma, da bi fašistične države šle takoj z vso silo na male države, če bi

jih v tem poslu ne ovirale navedene velesile. Zato se morajo te države, zlasti pa Jugoslavija, ki je skoro od svojega obstanka dalje ogrožena po svojih, sedaj v takozvanem rimskem paktu strnjenih neprijateljskih sosedih, vzlic vsemu naslanjati vedno le na zapadne demokratske velesile, ker bi vsak poizkus oddaljenosti od te politike samo služil napadalnim interesom fašizma. To je potrebno poudariti zlasti z ozirom na izvestne najnovejše pojave v rumunski notranji in zunanji politiki. Vsak umik iz dosedanje zapadne orientacije mora postaviti našo državo le pred alternativo, da postane ali plen Italije ali plen Nemčije. Naša zunanja politika mora zato ostati v službi evropskih protifašističnih držav. In čeprav se najdejo tudi med nami ljudje in neki dnevniki dvomljive moralne in politične kvalitete (pa naj so pisani v slovenskem ali nemškem jeziku), ki pišejo po navodilih iz Rima odnosno Berlina (ali res nesebično, brezplačno, zgolj po neki miselni degeneraciji?), se bo morala ta politika nujno po sami sili razmer še nadalje kretati v dosedanjem pravcu. Vse to pa ne zmanjšuje tragike položaja, v katerem se nahaja danes tudi naša država radi agresivnosti imperialističnih držav na eni in egoistične pasivnosti zapadnih velesil na drugi strani, ki hočejo z diplomatskimi spletkami odvrniti vojno nevarnost na poznejši čas, medtem pa se same na vojno pripravljajo.

Ali čemu rekriminacije. Usoda gre svojo strašno pot. V igri je vse. Naš veliki čas šteje ure, mesece in leta, ki so potrebna, da bodo oboroževalni načrti realizirani, ko se bo lahko dovršeno morilo in dovršeno uničevalo vse, kar je svet dobrega in zlega ustvaril. Pri tem se lahko v svojem računu všteje, ker se krog dogodkov čedalje bolj zožuje in vojna lahko nastopi vsak čas. Smodnišnice so zelo upaljivi objekti. Sedanja evropska smodnišnica še posebej. Pa nič za to. Preden zagrmijo topovi, si lahko še dovolimo trenutek prosperitete. Sedaj je izmenjava blaga možna, ker sedaj ni več časa za autarkijo, komaj, da ga je dovolj za naglo vskladiščenje živil in orožja. Tako delamo za mir in bodočnost Evrope.

Kako dolgo še?

Gh

BELO IN RDEČE

V siloviti borbi umirajoče starosti z naraščajočo mladostjo v Španiji, je toliko krikov, ogorčenja, laži od umirajočih in njihovih čuvarjev, toliko psovovanja nad mladostjo, da bo dobro, da se čujejo tudi besede iz Ehrenburgovega poročila o posameznih momentih borbe Smrti in Življenja. Poleg Egona Erwina Kische, Agnes Smedleyeve, Artura Holitschera in drugih, je Ilija Ehrenburg najbolj znan pisatelj in reporter sedanosti, ki ne piše samo nepobitno resnico, temveč je tudi reportažo samo dvignil na umetniško višino.

I. V.

Fašisti povdarjajo, da jim je preteklost dragocena. V Španiji vsak kamen nosi sledove borbe, slave ali sramote vseh generacij.

Kaj delajo beli?

Na zvonike gotskih katedral nameščajo svoje mitraljeze. Iz ozkih oken starih knjižnic streljajo na ljudstvo. A v Cordobi, v glasoviti mavrski mošeji, ki ima neprecenljive umetnine, so naredili konjski hlev za neko konjeniško četo.

*

Delavci so dediči velike kulture. V Barceloni je odboru delavske levičarske stranke dodeljena Villa des Marquis de Conillas. Tam je zbirka poslikanih lesenih kipov. Delavci so takoj podvzeli mere, da se ohranijo ta umetniška dela. V Madridu so delavci zasedli dvorec vojvode Albe. Poleg slik iz dobe baročne dobe na fasadi so zdaj tudi slike Marxa, Lenina in Stalina. Vojvoda Alba je imel veliko galerijo slik. Stari kastelan dvorca je konstatiral, da cenijo novi gospodarji dragoceno zbirko bolj, kakor jo je cenil pobežli vojvoda.

*

General Mola je ukazal:

Močno orodje narodne vzgoje. Sovjetski radio je važen za narodno vzgojo. Nov režim je v masah, katere je carizem pustil neizobražene, vzbudil silno željo za znanjem. Vzgojne emisije — začete od nižjega pa do višjega pouka — skrbno organizirane, so dosegle ogromen uspeh.

Nadalje postaje umetniške emisije, katere stoje v splošnem na visoki stopnji. Tesna je zveza, izmed radia ter literarnega in gledališkega gibanja. Potrebno je naglasiti, da delavsko umetniški klubi neprestano sodelujejo na emisijah. Sovjetski radio je tudi na področju radio-reportaže napravil predrzne poskuse, kateri nadkriljujejo vse, kar se je dosedaj poskušalo drugod.

Izbira umetnikov, kateri prihajajo pred

mikrofon, je stroga. Posebne sekcije v vsaki umetnostni akademiji zahtevajo od glasbenikov posebno pripravo, med katerimi se potem izbirajo najboljši solisti za študio.

Objektivnost ni čednost desničarskega časopisa, tudi slovenskega ne. Tako so pred nekaj dnevi pisali, da je v San Sebastianu nek španski komunistični poslanec teroriziral in oklofotal francoskega poslanika Herberta, ko je nadzoroval vkrcanje beguncev, kar da so hoteli komunisti preprečiti. Iz tega da je nastala težka diplomatska afera, nepovoljna za madridsko vlado. Herbert sam je to vest kot izmišljeno demantiral, a gotovi ljubljanski dnevnik je ni preklical. Vsa sredstva so dobra...

»Koljite živino kmetom, ki simpatizirajo z marksisti, uničujte jim sadovnjake. Da zlopite nasprotnika, streljajte na njegove prometne točke, ki ga vežejo z ostalim svetom.«

Španija je zdaj naenkrat dobila svoj »beli sen«. In ta »beli sen« je našel takoj tudi viteze, ki so ga dostojni. Ti vitezi koljejo meze — edino imovino siromašnih kmetov. Pol soletja se je moralo čakati, preden oljka rodi. Ti vitezi uničujejo oljčne gozdove. Kakor za stavo streljajo na sestre-usmiljenke. Ko so vdrli v Vittorin, so zasedli poljsko bolnico. Iz postelj so izvlačili na cesto ranjence in jih tam pri muziciranju vojaške godbe poklali.

*

Peki v Alicanbi so sklenili, da bodo družinam bojevnikov, ki so zveste vladi, dajali kruh brezplačno.

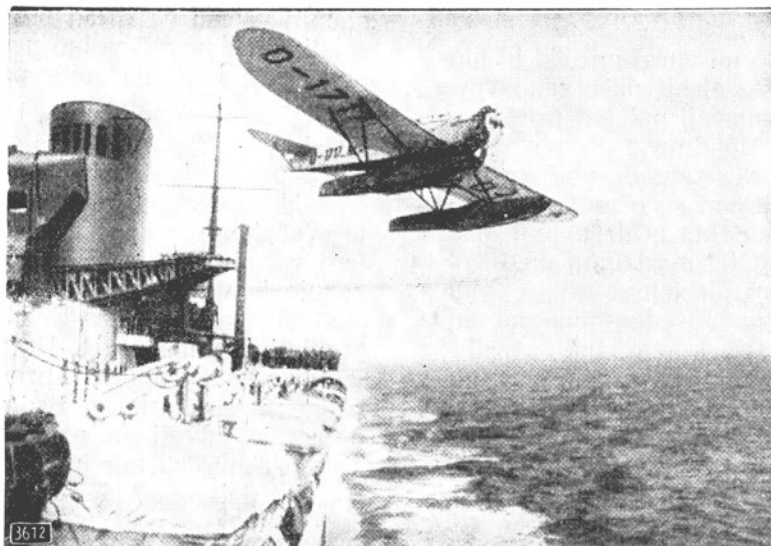
Po obisku nemške oklopne križarke »Deutschland« se je general Franco podvil, da od židovskega prebivalstva v Tetuanu iztisne velike davke.

V sevillsko pristanišče je privozil nek nemški minonosec. Nemški častniki in mornarji so priredili demonstracijo. Korakali so po ulicah Seville in kričali: »Heil Hitler!« Beli španjolski častniki so jim istotako odzdravljali: »Heil Hitler!«

*

Fašistične španske novine »Diario de Navarra« navdušeno poročajo, kako duhovniki Navarre ne spremljajo belih samo s cerkvenimi vozovi, temveč tudi s puškami v rokah. Te novine posebno hvalijo »junaško delo« nekega takšnega duhovnika, ki je odpeljal bele v neko vas in tam denunciral dvanajstorico pristašev Narodne fronte. »Razumljivo, da so brezbožni marksisti bili na mestu ubiti.«

Radio v Rusiji. Moč in število radio postaj, ki delujejo v Sov. Rusiji, jo postavljajo v vrsto prvih evropskih narodov. Ena postaja od 500 KW, več postaj od 100 KW, desetine postaj z manjšo kapaciteto pokrivajo s svojimi valovi ogromne teritorije Rusije, Kavkaza in Sibirije. Na koncu drugega petletnega načrta (petiljetke) bo sovjetska radio mreža ogromna. Vse te emisije postaje, kakor tudi milijoni radio sprejemnikov so izdelani v sovjetski industriji. Ta industrija je pred nekaj leti komaj obstojala, sedaj pa je zavzela ogromne dimenzije. Ta mlada industrija je sklenila celo dogovor z inozemstvom. Ona konstruira oddajno postajo v Ankari.

Tako se pošta raznaša dandanes

TABORNIŠTVO

BRUNO PETEJAN:

Leto za letom pohite mladi ljudje v poletnih mesecih s šotori v lepe koticke ob potočkih ali gozdovih, kjer nemoteno prežive par tednov; tu se okrepe in razbistre, in po povratku v domove so zopet sposobnejši bivati med mestnimi zidovi, ki nam teže dušo in telo, ter se z večjo vnemo oprimejo nalog, ki jih čakajo...

Življenje v mestih ni zdravo. Ni zdravo v središču, med večnadstropnimi hišami z od poletnega solnca razbeljenimi zidovi, še manj zdravo pa je na periferiji, v malih, tesnih luknjah, kjer je zgnetenih mnogo ljudi, kjer je doma beda, skrb in bolezen — nad celim mestom je tovarniški dim in so saje, povsod je prah, ki ga dvigajo obrati in prometna vozila, povsod je hrup, oni hrup, ki razjeda živce... In mestno življenje samo, vzeto mesto kot simbol propadajočega meščanskega družabnega reda — to nam je šele duševna hrana!

Zdi se mi, da bo gotovo tudi naše čitatelje zanimal razvoj taborništva, saj je baš delavstvo kot izpreminjevalec današnjega družabnega sestava poklicano, da zastavi tudi tu svoje sile. Kajti vedeti moramo, da je edino taborništvo v sedanjem času ona metoda, ki vsestransko vzgaja človeka. Zato sem se odločil, da bežno opišem razvoj te metode, ki je v kratki dobi zajela cel svet. K temu mi je največ pripomogel prvobornik taborniške ideje v Sloveniji inž. Hinko Pajcar iz Ljubljane, ki mi je rad stavil na razpolago svoj rokopis knjige o taborništvu, ki bo izšla menda drugo leto in bo izpolnila obupno vrzel, ki vlada na tem polju pri nas.

Prvi klici povratka k prirodnejšemu načinu življenja.

Vsako veliko gibanje ima, predno se razvije v organizatorično popolno enoto, svoje predhodnike, ki spoznajo napake sestava, katerega analizirajo in poskušajo spraviti tok v novo smer. To so prvi klici, ki pa ostanejo skoraj vedno osamljeni, ne da bi dosegli kakega večjega uspeha, časih celo za dalj časa zamro.

Prav v prvih početkih, ko so ljudje še živeli nomadsko življenje, sigurno niso gojili sistematično svojega telesa, saj jim tega ni bilo potrebno, ko so itak živeli vedno v prosti naravi. Toda pozneje, pri Grkih in Rimljanih, že najdemo telovadnice, najdemo tudi že arene, kjer so se tekmovalci kosali v spretnosti in moči. Radi tega pa ne smemo misliti, da je bil ves narod zdrav in sportno izurjen, kajti vadil se je le del vladajočih, medtem ko večina podložnikov sploh ni imela dostopa. In sploh je bila vsa gimnastika, katero navajajo slabo poučeni ljudje kot bleščeč vzor, izredno enostranska in pretirana, kajti že Hipokrat govori v svojih spisih o atletski bolehnosti in jo postavlja v nasprotje z zdravim, normalnim človekom. (F. Mazane: Das Problem des Athletismus). Tudi Aristotel je ugotovil, da so dobili oni, ki so se pripravljali za atletski poklic nesorazmerne telesne oblike in da so bili v resnici slabi vojščaki, kljub telesni sili, ker niso bili zmožni prenašati glad, žejo in druge neudobnosti in neprilike. Telovadba in sport sta se obrzala s presledki do današnjih dni, vendar obstoja slabost v tem, da se gojita na prostorih, ki so v mestu oziroma v njegovi neposredni bližini.

Eden izmed prvih, ki je propagiral povratak h prirodnejšemu načinu življenja, je bil francoski filozof in pisatelj Rabelais (1495 do 1553), torej že v času, ko mesta in življenje v njih še dolgo ni bilo tako kot je danes.

Iz tistega časa sta tudi znana češki pedagog J. Amos Komenský (1592—1670) in veliki francoski revolucionar Jean Jacques Rousseau (1712—1778). Praktične poti nam pa nista pokazala. Prvi, ki je začel izvajati taborjenja v naravi v vzgojne in utrjevalne namene, je bil menda pedagog J. Basedow (1723—1790). — Značilen je tudi ameriški pisatelj Henry David Thoreau (1817 do 1862), čigar knjiga razprav in spominov »Walden« je posebno znana. On je preživel več let v popolni samoti v ameriškem pragozdu, kjer je proučeval rastlinstvo in živalstvo. Vrata njegove kolibe so bila vedno odprta, da so se neredko živali prosto sprehajale po njej. V tem samotarenju je napisal več knjig spominov, v katerih se odraža ljubezen do narave. — Kakor vidimo, so se postavili v skupino reformatorjev življenja najboljši umi srednjega in novejšega veka, ki so ob vsaki priliki opominjali človeka, naj se ne odtujuje preveč naravi, ker s tem pada v degeneracijo. Njihov klic ni bil zaman. Leta 1902 je bil podan prvi temelj organizaciji, ki naj pri sedanjih družabnih razmerah sistematično vzgaja človeka, posebno mladino, in ga dovaja življenju v naravi. Ta organizacija je gozdovništvo in mož, ki jo je utemeljil, je ameriški naravoslovec in slikar

Ernst Thompson Seton.

Že v zgodnji mladosti je okusil Seton grenkobe življenja. Doma so ga vzgajali strogo prezbiterijansko, duhamorno. Mnogo njegovih bratov je osvojila ta napačna vzgoja, da so postali pesimisti, njega samega pa je vleklo v naravo, kjer je človek svoboden, kjer je lahko zalezoval ptice in hodil za sledovi medvedov in lisic. — 18

let star je šel študirat v London prirodoslovje, odkoder pa se je vrnil leta 1881. v domovino oslabil in izstradan vsled pomanjkanja in vsled preobloženosti s študijem. — Ko je zagledal pred seboj ogromne manitobske prerije, je začutil, da se začenja zanj novo, pravo življenje: od tedaj naprej je prirejal skoraj redno (izvzemši štirih let, ki jih je prebil v Parizu, kjer se je izpopolnjeval v slikarstvu) večtedenska potovanja po severni Ameriki peš, na konju ali v čolnu, na katerih se je seznanjal z indijanskimi rodovi, živalmi in narodo. V teh letih je napisal tudi večje število spisov, povesti ter roman »Na cedrovi gori«, ki se vsi nanašajo na narodo.

Na podlagi izkušenj iz svoje mladosti in potom študija je spoznal, da stara vzgojna metoda ne ustreza današnji mladini. Tako je začel propagirati svojo zamisel ter praktično pokazal pot v narodo. Prva navodila so bila podana v majski številki revije »Ladies Home Journal« leta 1902. Začetkom julija istega leta je ustanovil prvo organizacijo Indijanskih gozdovnikov (Woodcraft Indians) z namenom, gojiti bivanja v naradi, utrjevati dušo in telo, vaditi se v spretnosti, ki so potrebne za bivanja na prostem, ter spoznavati narodo. Svojo organizacijo je postavil na načelo samouprave mladine pod vodstvom odraslih. Kot vzor prirodno živčih ljudi je postavil indijanske rodove Severne Amerike.

Gozdovniško idejo in metodo je očrtal Seton v svojih spisih »The Brok of Woodcraft« in »The Woodcraft Manual«. Beseda »woodcraft« je sestavljena gozda in spretnosti ter pomeni umetnost živeti v prosti naravi. Metoda ima namen zbližati današnjega meščana s narodo, od katere ga je oddaljila zavožena civilizacija. Namenjena je vsem starostnim dobam, vendar se pretežno obrača na mladino, ker se baš pri tej mora paziti, da ne zapade bodoče pokolenje degeneraciji. Gozdovništvo stremi po harmoničnem razvoju človeka v štirih smereh: telesa, duha, mišljenja in udejstvovanja. Naš značaj je zgrajen na teh štirih stebrih, in ako le eden izmed teh manjka, se prej ali slej podre vsa zgradba našega telesa. In na teh stebrih so zgrajeni tudi gozdovniški zakoni, katerim se mora vsak član pokoravati ter se po njih ravhati.

Omeniti moram, da so gozdovniki abstinentje, to je, da ne kade in ne pijo alkoholnih pijač, ki uničujejo naš narod, ker se zavedajo, da le tako lahko grade novo življenje, ki bo bogato na zdravju in sreči in zadovoljstvu.

Središče gozdovništva je taborni ogenj, ker je pri ognju nastala najbrže prva človeška organizacija, jezik, veda in umetnost. Gozdovništvu je ogenj simbol Velikega Duha vsega človeštva.

Ko je bival E. Th. Seton naknadno v Londonu in je tudi tam razširil taborniško metodo, se je spoznal med drugimi tudi z generalom

Baden Powell-om,

ki se je kmalu navdušil za stvar in vstopil v krog sodrušnikov. B. Powell je namreč sodeloval v znani in za Anglijo nič kaj slavni burški vojni v Afriki, kjer so uporabljali mlade fante kot izvidnike, to je ovaduhe. Ti fantje so postali v svoji stroki izredno sposobni ter so bili tudi v zdravstvenem pogledu v najboljšem stanju, saj so bili vedno in v vseh časih na zraku. Zato ni čudno, da se je, ko se je sam lahko prepričal o uspehih bivanja v naradi, takoj priključil Setonovemu krogu in postal vnet propagator. Ko pa je odpotoval Seton zopet v Ameriko, se je ta ločil od gozdovniške skupine ter ustanovil leta 1908. lastno izvidniško organizacijo, katero je prepojil z vojaškim duhom; kar pa ni čudno, saj je bil človek, ki je od tedaj celo življenje preživel kot vojak. Delo, s katerim je seznanil javnost, je bila obširna knjiga »Scouting for Boys«.

Pogled na del letošnjega gozdovniškega tabora in na taborni ogenj, ob katerem se vrše ob večerih zabave.

Taborniki si kuhajo na prostem.

Ta organizacija se je tekom kratkega časa z odlično propagando ter z prilagoditvijo današnjim družabnim razmeram izredno razširila ter za dalj časa popolnoma zatemnila matico: gozdovništvo. Kot patrona vseh skavtov je postavil Baden Powell sv. Jurija. Njihov znak predstavlja stiliziran cvet lilije, katerega srečamo pogosto na grbih srednjeveških viteзов. Enak znak je imela tudi bourbonska dinastija, ki je vladala nekoč na Francoskem. Radi tega ga francoske organizacije — razen katoliške, ki je rojalistično orientirana — ne uporabljajo. Vsako četrto leto prireajo skavtje mednarodni zlet, ki se imenuje jamboree (džembori). Prvi se je vršil leta 1920. v Lon-

Posamezno poslušanje in radio dajanje (emisija) v SSSR. Obstojata več vrst poslušanja. Posamezni sprejemnik (radio aparat) je najmanje razširjen in se računa, da jih je na celem teritoriju jedva en milijon posameznih radio sprejemnikov.

Večina posluša potom radio-oddajanja. Eden centralni sprejema programe ter jih pošilja svojim abonentom okoliških hiš, tovarn itd. Veliko število teh centralnih postaj za dajanje ne sprejemajo samo programe. Emisijam, katere sprejemajo, dodajajo oni svojo lastno emisijo. Taka radio postaja ene velike tovarne ali kolektivna pošilja svojim slušalcem glasom emisije iz Moskve vesti, predavanja ali umetniške programe svojega lastnega študija, s sodelovanjem delavca in kmeta.

Od svojega rojstva v letu 1924 je dosegel sovjetski radio v toku 10 let silen napredek. Do leta 1918 je bil radio v rokah družbe »Radiopredaja«. Odvzet temu društvu, prehaja radio v roke Narodnega komisarijata, kateri konstruira mrežo nacionalnih in pokrajinskih postaj. V tehničnem oziru je dosežen velik napredek, vprašanje programa je pa ostalo v ozadju. Leta 1933 je celotna radiofonija prišla v roke specialnemu komiteju, kateri je pridelen svetu Narodnih komisarjev v SSSR. Rusija je ustvarila nasprotno temu, kar se je dogajalo dosedaj v Franciji, avtonomen organizem za radio, neodvisen od PTT.

POLITIČNE NOVICE

Načrt Townsend v Zedinjenih ameriških državah. V zadnjih dveh letih se je v USA zelo razširil pokret, ki propagira izvedbo takozvanega Townsendovega načrta. Po tem načrtu bi vsak nad 60 let star državljan Zedinjenih držav imel pravico na penzijo v višini do 2400 dolarjev letno, vendar le pod sledečimi pogoji: 1. ne bi smel delati za plačo; 2. priseči bi moral, da bo potrosil mesečno penzijo v celoti v teku 30 dni po izplačilu; 3. za darove ne bi smel potrositi več kot 10 odst. penzije; 4. ne bi smel biti fizično sposoben za poljedelno delo.

donu. Beseda jamboree je vzeta iz jezika južnoafriških zamorcev iz plemena Culu ter pomeni: sestanek vseh rodov.

Skavtska organizacija je postajala, posebno se je to opazilo na Angleškem, radi svojega velikega pompa na zunaj ter popolnoma vojaške vzgoje kmalu stereotipna meščanska tvorba. In ni nič čudnega, če so se tekom časa v njej sami oglaševali ljudje, ki so razumeli pravi zmisel taborništva ter hoteli celo organizacijo spraviti na prava pota: Eden najbolj vidnih predstavnikov te skupine je bil

John Hargrave,

ki je že kot mlad fant stopil v skavtsko organizacijo. Leta 1914. je odšel, kot tisoči drugih, na fronto v Dardanele, odkoder se je 1916. leta vrnil nesposoben nazaj. Vojna ga je ožigosala. Skavtizem je v vseh deželah postal vojaška domena, in to je mladega idealista, ki je spoznal vojno na lastnem telesu, izredno bolelo. Pričel je pisati v »The Scout«-u kritične članke. Ko so v vodstvu opazili, da jim postaja nevaren, so mu dali v glavnem skavtskem stanu v Londonu mesto zastopnika za gozdovništvo. V tej svoji funkciji je imel priliko ugotoviti, da obstoja določba iz leta 1912., takozvani Kraljev list (The Royal Charter), na podlagi katerega je bila do nadaljnjega prepovedana vsaka revizija pravil in vsak poskus kontrole od strani članstva. Leta 1920. je ožigosal vsa početja vodstva v novembrski številki časopisa »The Trail« (Sled), katerega je izdajal glavni stan, nakar je bil dne 13. januarja 1921 izključen iz organizacije. Vendar ga ni begalo, kajti že preje je spoznal, da skavtizma ne bo mogel izpremeniti po gozdovniških naukih; zato je kmalu nato ustanovil novo organizacijo »Kibo Kift«, to je angleškim razmeram priročno nositeljico Setonovih idej in nadaljevanje njegovega dela. Medtem ko je skavtizem desno, je Kibo Kift politično levo usmerjen. Kmalu po ustanovitvi organizacije je izdal celo vrsto spisov z originalnimi ilustracijami, ki so vsi vzbudili izredno zanimanje.

Spoznavši veliko kulturno in vzgojno važnost taborništva so tudi politične stranke pričele ustanavljati svoje oddelke, da s tem navežejo mladino nase. Posebno znane so bile mladinske skupine nemških in avstrijskih socialistov, pod imenom »Rote Falken« (Rdeči sokoli), ki pa so, naravno, razpuščene, kot so bila razpuščena vsa društva, ki so spominjala na socializem... Največja taborniška organizacija na svetu pa se nahaja v SSSR, ki je po revoluciji uvedla označbo »Pionir« v smislu graditeljev nove kulture.

Denarna sredstva, potrebna pri izvajanju tega načrta, bi dajal poseben, v to svrhu ustanovljen davek na poslovni promet. Računajo, da bi znašala skupna vsota vseh penzij, izplačanih v enem letu, okoli 20 milijard dolarjev, katero vsoto bi prejelo okoli 9 milijonov pokojniških upravičencev.

Pristaši tega načrta, ki je prav karakteristično ameriški, so skušali pridobiti zanj kongres, da bi ga uzakonil, toda doslej niso uspeli, ker odklanjajo načrt tako demokratski kakor republikanski poslanci. Pa tudi nacionalni ekonomski, industrijski in finančni krogi mu nasprotujejo. V nasprotju z njega pristaši, ki si obetajo od večje likvidnosti denarnega prometa, povzročene po prisilnem trošenju penzij, bistvenega zboljšanja celokupnega gospodarskega položaja, trdijo nasprotniki, da je poguben radi visokih davčnih zahtev, ki jih vsebuje, pa tudi tehnično komaj izvedljiv.

Delavska taborišča na Poljskem. Na Poljskem so oblasti pričele že l. 1932 organizirati delavska taborišča za brezposelno omladino. Naslednje leto je vzelo vso zadevno akcijo v roke privatno »Društvo za pomoč brezposelni omladini«, ki pa mu pomagajo državne oblasti. Vseh delavskih taborišč za brezposelno omladino je na Poljskem sedaj nad 60, v katerih biva nad 12.000 brezposelnih omladincev. Posamezna taborišča vodijo večinoma bivši častniki, kar je v nekih delih države naravnost določeno v organizacijskih predpisih. drugod pa le dejanska praksa. Radi tega je disciplina strogo vojaška.

Vsak »hrabri«, tako namreč imenujejo člane teh taborišč, dobiva za svoje delo na dan 50 grošev, uprava taborišča pa naloži še vsak mesec na njegovo ime v banko 5 zlotov, in kar se tako v banki nabere, dobi »hrabri« koncem vsakega leta oziroma pri izstopu iz taborišča.

Člani omladinskih taborišč delajo pri javnih delih kot izvrševalci pomožnih del. V taboriščih sta obvezni telesna in vojaška vzgoja, poleg tega pa jih seznanjajo eno uro na dan v glavnih obrisih z geografijo, zgodovino, nacionalno ekonomijo in podobnim. Intelektualcev ni med njimi. Snujejo se načrti, da bi se ta taborišča preosnovala v

produksijske zadruga in so že bili na tem, da bi ustanovili tako poljedelsko produktivno zadrugo, pa so morali ta načrt na zahtevo poljedelskih organizacij opustiti.

G O S P O D A R S T V O

Zunanja trgovina SSSR. Zadnja leta Rusija vse bolj omejuje svoj izvoz in svoj uvoz in kakor izgleda, bo to delala tudi v bodoče. Ko se je v letih krize pričel krčiti njen izvoz, je bila prisiljena omejevati sporedno tudi svoj uvoz, da bi se izognila preveliki pasivnosti svoje zunanje-trgovinske bilance, kar ji je tudi v polni meri uspelo, saj so se znižali njeni zunanje-trgovinski dolgov: od 1400 milijonov rubljev v letu 1931 na 139 milijonov rubljev koncem l. 1935 in je v letih 1933-35 zunanje-trgovinska bilanca dala 459 milijonov rubljev aktive. Rusija vedno bolj odteguje od izvoza vse one vrste blaga, ki so le težko pogrešljive domačemu konsumu ali ki so potrebne za povečanje njene industrijske produkcije; tako zmanjšuje radi prvega razloga izvoz poljedelskih produktov, ki znaša po vrednosti le še 42 odst. celokupnega dohodka od izvoza, dočim je znašal izvoz te vrste blaga pred vojno po vrednosti 70 odst. celokupnega izvoznega dohodka; zmanjšuje se izvoz raznih tkanin, porcelana in stekla, krznenega blaga; radi drugega razloga se zmanjšuje izvoz gotovih vrst lesa, naftnih produktov itd. — Da bi si čim bolj znižal stroške uvoza in izvoza, se SSSR v svoji zunanji trgovini poslužuje kot prevoznega sredstva svoje trgovske mornarice, katere tonažo je v zavidljivem tempu dvignil na nad 1 milijon ton v l. 1935, kar znaša en in polkrat več od predvojnega tonaže. Uvažja se skoro izključno potom domače trgovske mornarice, izvažja pa po isti 40 odst. vsega izvoženega blaga. — Sedaj ko se je SSSR rešil pritiska prezadolženosti v inozemstvu, bo lahko vodil svojo zunanjo trgovino na novih osnovah, ki so upoštevane potreb domačega trga — ali se mu določeno blago lahko odtegne (na to se država v prejšnjih razmerah ni mogla dovolj ozirati) — in načelo kompenzacij.

Jugoslovanske reke

Reke so zelo koristne in jaune naprave. služijo nam pretežno zato da mečemo v njene crkne mačke odpadke in druge take smeti. V njih peremo tudi umazano perilo. Tako dajejo reke zdravo pitno vodo krajanom in vsem drugim živim. Tudi pomnožujejo trgofcem in gostilničarjem zaloge vina. Nadale so reke zelo potrebne da lahko gradimo mostove. V rekah se tudi koplamo in vozimo s sandolini v hudi poletni vročini kar je zelo zdravo slasti med solskimi urami. Takrat gledamo veselo skozi sprcine in lukne na mareborskem Otoku ukabine kjer se slacij mlade punce. Selo dobro in prijetno je tudi ce rečemo kaksnemu profesorju ali drugemu čisto nepotrebnemu cloveku pardon in se

nato zaletimovanj da štrbunke v velik bazen. So pa tudi črni pošteni ki so zastojni perejo in sene morejo oprati in je takih zelo veliko v prelepem Mariboru. V rekah živijo tudi ribe ki jih love ribiči ki dihalo uvodi. Nekateri ljudje radi lovijo u kalni vodi. tem pravimo da so politikarji. Včasih so reke tudi škodlive. Vcerez sem rekel profesorju od zemljepisa da je donava glauno mesto na španskem pa sem dobil nezadosno kar je zame zelo škodljivo.

Posebno snamenite so reke u prelepi jugoslaviji. Skor vse se imenujejo po cigaretah drina Vardar, ibar Zeta sumadija in t. d. Najbolj zanič so drava ki teče skoz dravsko banovino in se imenuje zato tako ker je glavna reka Sava. Tukej prebivajo

slovinci ki so z fsem zadoven in kadijo zato Drava. Po jugoslovanskih rekah se računajo plače od državnih namešencev. Če majo reke preveč vode pravijo zdej so poplave in zopet znižajo plače državnim namešencem. Če majo reke premalo vode rečejo zdej je huda šušša in zopet znižajo plače državnim namešencem. če pa je u rekah ravno zadost vode pravijo zdej so normalne razmere in zopet znižajo plače državnim namešencem. Ker se računajo tisti gospodi ki znižajo kar naprej plače po narodnih vodah jim rečemo narodni voditelji. Zato so tudi splavalci fsi upi nasega naroda po vodi. Tako vidimo so reke zelo koristne.

Spisal Jurček Irnikula učenc.

Humor na sodnji

1.

Staroavstrijski c. kr. sodnik dr. Saufokles Krokar je celo noč izdatno lumpal in ko je nato zjutraj začel z razpravami, je bil še alkoholiziran. Močno se je trudil markirati popolno treznost.

Prva razprava se tiče pravde Maj contra Gaj.

»Glej, glej,« reče sodnik začudeno, »neverjetno, kako sta si vidva podobna, Maj in Gaj. No, upam, da se bosta lepo poravnala. Torej, kaj praviš ti, Maj?«

»Predlagam, naj se toženca kontumacira.«

»Kaj klobasariš, butelj? Saj vendar ne smem kontumacirati, ko stoji Gaj zraven tebe.«

»Vi se motite, gospod sodnik; zraven mene sploh ni nikogar.«

»Ta je pa dobra. No, kaj pa pravite vi k temu, gospod zapisnikar? Oho, kaj vidim? Danes pa imam celo dva zapisnikarja.«

»Ne, samo enega, gospod sodnik.«

Iz ozadja dvorane se čuje smeh.

»Oho,« reče sodnik nejevoljno, »kaj pa vidva tam zadaj rezgetata tako nesramno in motita razpravo? Takoj se mi poberita iz dvorane! Kdo pa sta pravzaprav?«

»Gospod sodnik, tudi midva sva samo ena oseba. Dovolite, da se vam predstavim: jaz sem sodni inšpektor dr. Krampus in sem prišel malo poslušat k vašim razpravam.«

2.

Pri nekem c. kr. okrajnem sodišču na Dolenjskem so vladale zelo patriarhalne razmere. Sodni predstojnik se je jako dobro razumel s svojim obojem, na katero se je tudi smel zanesti. Imel je navado, da je kar na slepo podpisoval vse, kar mu je oboje predložilo v podpis.

Nekoč si je oboje dovolilo sledečo šalo: Sestavili so besedilo kazenske obsodbe v uradni obliki in na predpisnem formularju. Glasom te obsodbe je »obtoženec« (sledi ime dotičnega predstojnika, njegovi rojstni podatki itd.) radi raznih težkih zločinov (roparski umor, vlomna tatvina itd.) v smislu tozadevnih paragrafov obsojen na smrt na vešalih. To sodbo so dali predstojniku v podpis in je seveda slepo podpisal. Skoro ga je zadela kap, ko mu je bila nato uradoma dostavljena njegova »smrtna obsodba«, opremljena z njegovim lastnoročnim podpisom.

3.

Dr. Paragrafoslav, predstojnik c. kr. okrajnega sodišča v Dobrlivasi na Ko-

roškem se je strogo, prestrogo držal vsakega paragrafa in predpisa. N. pr. obstoja predpis, da šef sodišča ne sme brez dovoljenja predpostavljene oblasti zapustiti območje svojega sodišča. Ta predpis hoče preprečiti možnost, da se ob kaki važni priliki šefa ne bi moglo pravočasno najti. Po zimi se je dr. Paragrafoslav rad sankal s svojo družino, pri čemer je vsak član družine vporabljal majhne rodel-sanke. V dotičnem sodnem okraju je bilo lepo sankališče, toda spodnjih 20 metrov proge je spadalo v sosedni sodni okraj. Ako se je dr. Paragrafoslav sankal z družino, se je družina vozila do konca proge, le on sam se je sankal le tik do meje svojega sodnega okraja, ker v nasprotnem slučaju bi on — Bog varuj! — kršil zgoraj imenovani predpis.

4.

Kaznjiva dejanja se preganjajo bodisi na zasebno tožbo (n. pr. razžaljenje časti), večino deliktov (n. pr. umor, tatvino) pa preganja državno tožilstvo uradoma (ex offio, ex officio); zato se taka kaznjiva dejanja nazivlja »oficijalne delikte«.

V predvojni Avstriji je neko c. kr. državno tožilstvo poslalo sledeči dopis:

»Pisarni c. kr. okrajnega sodišča v X.

Sporočite nam, koliko slučajev oficijalnih deliktov ste pri vašem sodišču imeli v preteklem letu.«

Odgovor se je glasil:

»Pri nas se sploh ni zgodil noben oficijalni delikt, pri tem sodišču je namreč uslužben le en oficijal, namreč podpisani pisarniški oficijal Bimbo Poštenjakovič, ki pa še nikoli ni zagrešil nič kaznjivega.«

5.

Kaznienc Blaž Mozol je poskusil pobegniti iz kaznilnice; pri tem poskusu je pobil neke paznike, toda pobeg se ni posrečil in Blaž Mozol je radi kaznivih dejanj, izvršenih pri poskusu pobega, bil obsojen na dodatno kazen petih let.

Po razglasitvi te obsodbe reče predsednik senata: »Torej, Blaž, ko boste odslužili svojo sedanjo kazen, boste morali sedeti še nadaljnih pet let.«

Obsojenec se začne muzati.

»Kaj, vi se še predrzno smejete?«

»Gospod predsednik, kako bom odslužil teh nadaljnih pet let, ko sem itak že obsojen na dosmrtno ječo?«

6.

Dr. Treznoslav Žeja, pravni praktikant pri nekem sodišču, je rad krolkal in

veseljačil, vsled česar njegovo uradovanje ni bilo vselej na višku. K sreči pa je imel zelo dobrohotnega šefa.

Neko nedeljo se je dr. Žeja odpeljal z železnico v več ur oddaljeno Vinsko kapljo, kjer je v družbi veselih vinskih bratcev krolkal do pozne noči. Ako bi dr. Žeja hotel prihodno jutro priti pravočasno v službo, bi se moral iz Vinske Kaplje odpeljati s polnočnim vlakom. Ker se pa nikakor ni mogel ločiti od prijetne krobarske družbe, je svojemu šefu brzojavil: »Sem zamudil polnočni vlak, pridem s prihodnjim.«

Prihodnje jutro je dr. Žeja prišel v urad s precejšnjo zamudo. Šef ga je sprejel z ironičnim smehljajem.

»Gospod šef, ali ste prejeli mojo brzojavko iz Vinske Kaplje?«

»Seveda sem jo prejel in je vse v najlepšem redu. Prihodnjič pa bodite pri odpošiljanju takih brzojavk bolj spretni. Vaša brzojavka je glasom poštne zabeležke odposlana ob 23. uri, torej eno uro prej, predno je iz Vinske Kaplje odšel vlak, ki ste ga zamudili.«

Dr. Stachel:

Raztreseni zdravnik

Naš dohtar Tone je zdravnik In znan domači glasbenik. On krasne skladbe komponira, Lepo na glasoviru svira. Raztresen pa je on strašansko In tudi pozabljiv neznanstvo. Nekoč svoj god je praznoval, Prijatelje pri sebi zbral. Tedaj pa v svojo klet je skočil, Da vina iz soda bi natočil. Pri sodu pipo on odpira, A zdaj ga muza inspirira. Iznašel je originalno, Grandiozno arijo kolosalno. Nazaj med goste on hiti, Pri glasoviru že sedi. Ter novo melodijo svira In preludira, fantazira. Zdravnikovi prijatelji Poslušajo zamakrjeni. Pa eden reče: »Apropos, Ti, Tone, strašno žejni smo. Brez vina nas pustiš sedeti, Četudi šel si v svojo klet.« Zdej Tone se prestrašen zgane In bliskovito v klet on plane. Pa žalibog je že prepozno, Odprta pipa — to je grozno! Nesrečni Tone, siromak — Iztekel mu je polovnjak.

DAN MIRU

Vsako leto praznujejo po vsem svetu v enajstem mesecu enajsti dan kot dan miru in tega dne se bi naj ob enajsti uri z dveminutnim molkom vsakdo spomnil grozot svetovne vojne. Ta tiha počastitev velja kot spoštljiv pozdrav vsem onim milijonom, ki so odšli polni življenja in moči na bojne poljane, odkoder se niso vrnili nikdar več. Ta tiha počastitev pa velja tudi živemu narodovemu telesu, ki še zdaj vsepovsod krvavi, ki še zdaj ni zacelil vseh ran, ki mu jih je prizadejala velika vojna, tudi če je izšel iz svetovne morije kot zmagovalec. Ta tiha počastitev pa je obenem trdna volja za bodoče: Nikdar več vojne!

Delovno ljudstvo se najbolj zaveda, da vojna ni šala, ampak kruta resničnost, ki ne nastane iz resnične življenjske potrebe narodov, ampak radi sebičnih interesov kapitalistov, radi teh nevidnih niti pohlepnih posameznikov, ki segajo iz ene dežele v drugo, se prepletajo in tarejo med seboj tako dolgo, dokler se ne ukreše kje ogenj, ki ga morajo plačati narodi s svojimi najboljšimi ljudmi. Delovno ljudstvo tudi ne bo pozabilo vojnega časa, ko so se na kmetijah in v delavnicah ubijale žene same z otroci, ko je vse propadalo in počivalo vsako potrebno in koristno javno delo. Predobro je še nam vsem v spominu pomanjkanje, ki je vladalo takrat, nakupovalne karte, različni slabi nadomestki za živila, dolge procesije pred trgovinami, arovizacija, rekvizicija, pa tudi verižništvo. Saj se je od lakote, stiske in pomanjkanja velike množice redila truma brezvestnih pijavk, verižnikov in pustolovcev, ki je na račun ljudskih solz in krvi živela prevzetno in mogočno kakor nikdar poprej in nikdar pozneje, ki je zato tudi vneto zagovarjala vojno, ko so bili že vsi domovi opustošeni, vse družine razbite, ko je bilo življenje vseh ljudi že okuženo in proketo, ko je sleherni trenutek prinašal samo grozo in širil obup.

Bodočo vojno, če se bo kdaj v Evropi vršila, če ne bo delovno ljudstvo dovolj močno, da jo prepreči, nam slikajo v pošastnih barvah, ki prekašajo najbolj strahotne slike domišljije. Prihodnja vojna bo tem strašnejša, ker v njej ne bodo, kakor v dosedanjih vojnah, trpeli samo tisti, ki se neposredno vojskujejo, torej vojaki, ampak vse prebivalstvo. Brezšumna letala, zavita v umetno meglo, bodo sipala nad pokrajini smrt v obliki strupenih plinov, tekočin in prahov. Smrtonosni žarki bodo morili živa bitja in iz daljave zažigali hiše. Iz letal se bodo tudi usipale steklene bombe, polne različnih bakterij, ki bodo napadale ljudi in živino in te milijarde nevidnih vojakov ne bodo prizanašale prav nikomur.

Vseh teh grozot ne bo, če se bo delovno ljudstvo vseh dežel strnjeno uprlo onim, ki hočejo vojno. Mesto tekme v oboroževanju, ki je nevredna človeka, čaka narode druga, vse lepša, plemenitejša in veličastnejša tekma, pridobivanje trajnih kulturnih vrednot, ki bodo v čast in blagor vsemu človeštvu, saj dozorevajo samo v miru velike, lepe in plemenite reči. Zlasti bi se pa morale strniti žene vseh dežel in vseh narodov v veliko duhovno vojsko, ki bi ustavila enkrat za vselej delovanje zločinskih posameznikov, ki poženejo včasih za malenkostno brezpomembno zadevo in iz sebičnih namenov trune najboljših ljudi v bedo in smrt. Zato nima zlasti ženska z vojno nobene zveze, tuja ji je, strašna in sovražna. Kljub temu se pa ženske vse premalo bore proti vojni, proti današnjemu družabnemu redu, v katerem so vojne sploh mogoče.

Dasi je bila vedno vsaka vojna tuja delovnemu ljudstvu, so vendar do sedaj šle množice kolikor toliko brez upiranja v krvavo klanje. To tudi drugače ni bilo mogoče, saj je bilo vzgojeno človeštvo v slepi vdanosti in pokorščini napram višjim. Že v mladosti so v prejšnjih časih vzgajali človeka doma in v šoli tako, da je moral slepo ubogati in poslušati višje avtoritete in ni smel nikoli imeti lastne volje. Ni čuda, če je potem tak človek, tudi ko je odrasel, vselej slepo ubogal povelja svojih višjih, ker mu je ubogljivost prešla v kri in meso, ker ni čutil potrebe in si tudi ni upal misliti s svojimi možgani. Danes pa se vzgojno postopanje počasi obrača na boljše in kadar bomo v vseh družinah tako daleč, da otrok ne bo ubogal samo zato, ker se bo bal palice in hude besede, ampak ker se bo zavedal, da se mora podrediti skupnosti, ne bodo mogli več posamezniki začenjati vojne. Tako vzgojeni otroci bodo imeli pozneje kot odrasli ljudje tudi vedno in proti vsakomur zavest lastne odgovornosti, ne bodo se slepo podredili ukazom drugih, če se jim dejanje ne bo zdelo v skladu z lastno vestjo. Nova vzgoja naj nauči že otroka, da mora sporazum med posamezniki sloneti na svobodni in pravični izmenjavi misli in naziranj, ker je to najboljša priprava za prepričanje, da je tudi sporazum med narodi mogoč, če sloni na enakih temeljih kot mir in sporazum med posamezniki, in da je potem vojna nepotrebna. Ker je pa vzgoja največ odvisna od mater, ker ostane sinu najbolj to, kar mu pove mati, je največ od žen in mater odvisno, kdaj bo odpravljen sedanji družabni red z vojno in vsemi drugimi krivicami. Boj za boljše bodočnost bo najlepše počastil spomin tistih brezplodno padlih milijonov, ki s svojim molkom v grobovih nemo pričajo, da bo treba še mnogo žrtev in boja.

Vlažno - hladno - tedaj NIVEA

Seveda, če z Nivea-kremo redno negujete kožo, bo postala raskava in razpokana koža spet mehka in nežna. Ali bolje je, da to preprečite kakor zdravite! Zavarujte zato kožo o pravem času s tem, da jo natrete po dvakrat na dan z Nivea-kremo. Nivea napravi kožo odporno in ohrani njeno lepo polt.

Nivea je nenadomestljiva, ker je Nivea edina krema, ki ima v sebi eucerit, in v tem tiči njeno edinstveno delovanje.

Važnost, ki jo ima sodelovanje žensk v delavskem gibanju

Sodružica Angela Zaitz, pomembna kulturna delavka v Chicagu, žena urednika »Proletarca« in »Ameriškega družinskega lista«, sodruga Franka Zaitza ter sestra nam znane kulturne delavke Kristine Turpin, je imela v Chicagu predavanje, katerega odlomek radi aktualnosti prinašamo v »Svobodi«.

Uredništvo.

Med moškimi je med našim ljudstvom v Ameriki, posebno v nekaterih naselbinah, socialistična ideja močno razvita in je bila leta nazaj celo še bolj. V takratnih letih se po evropskih nazorih in bržkone po nazorih delavcev kjerkoli, žensk ni smatralo za potrebne sodelavke v razrednem boju. Med socialisti so se ženske sicer udeleževale tudi takrat in nekatere so si s svojim delom, s sposobnostmi in z bojevitostjo pridobile sloves, katerega jim nihče ne bi mogel izbrisati. V socialistični stranki, v unijah (strokovnih organizacijah) in v revolucionarnih pokretih v Evropi, posebno v Rusiji, so se ženske izkazale za enakovredne in enako sposobne bojevnice, če so jim okolščine dale priliko.

Med nami priseljenci so morali moški v delo v tovarne in rudnike. Izkoriščanje pri delu jih je sililo v unije, v socialistično stranko in v glasno izražanje nezadovoljnosti. Doma so se počutili bolj proste in so toliko bolj na glas izražali svoj protest z raznimi zabavljivkami. Organizirali so se, mnogi ne samo v unijah, ampak v socialistični stranki, žene doma pa so bile v skrbeh, kaj če bo mož zgubil delo. Spraševale so se in gledale s strahom svoje otroke. Izgubiti delo, pomeni bedo. Marsikje so mi ženske pravile, kako so morale s svojimi družinami zapustiti hišo, ki so si jo postavili, pohištvo, ter se podati za delom kamorkoli.

Moški, ki so pristopili v socialistično stranko, so morda razumeli, zakaj so to storili. Zato so tudi bili pripravljene sprejemati razna agitacijska dela. Prispevali so za agitacijo, udeleževali se raznih prireditev in si naročali socialistične liste in knjige. Žene pa so se jezile, češ, kaj bo s to navlakom, ki stane samo denar. Začela sta se pričkat, češ, je rekel mož, če bi kaj razumela, bi mi tega ne branila. Ona pa mu je užaljena odgovorila, da če res več ve, zakaj je ne pouči, da bo vedela, kaj prav za prav koristi socializem njej in otrokom. On se je pa ponovno jezil, češ, kaj bom pravil tebi in otrokom, ker nič ne razumete.

Tako je tak mož sam po svoji krivdi in nepredvidnosti podrl most med seboj in družino ter nadaljeval prepir, ki se je po navadi končal z moževim porazom na ta način, da se je udal in se ni več zanimal za delavsko gibanje.

Moški sami so torej veliko krivi, da je med našim ženstvom morda manj socialistične aktivnosti, kakor bi to moralo biti.

Treba je tudi upoštevati težkoče, ki so jih imele naše delavske žene posebno v prošlosti. Ne v starem kraju, ne tukaj niso po večini imele skoro nič ali pa le malo prilike za čitanje. In tisto, kar so čitale, ponavadi ni bilo delavsko čtivo. Če so bile zaposlene kot služkinje, so bile privezane na delo od zgodnjih ur do poznega večera. Mnoge, ki so se poročile, so bile vedno obdane s skrbmi za moža in otroke. In v takih okolščinah, če tudi niso bile bogomolke, so si v cerkvah iskale tolažbe in utelhe — ali vsaj predstavljale so si, da jo najdejo. Druge, mnoge druge žene pa so rekle svojim možem: »Kaj se ubijaš po sejah in zapravljaš denar, mesto da bi za mene in otroke bolj skrbel.« Vselej, kadar o tem razmišljam, se spomnim knjige »Jinnie Higgins«, ki jo je spisal in ustvaril tega socialističnega agitatorja pisatelj Upton Sinclair, a v slovenščino prevedel Ivan Molek.

Bila sem v nekaterih naselbinah, kjer mi je ta ali oni dejal, da je bil nekoč član kluba in poverjenik »Proletarca«. Na vprašanje, zakaj zdaj ne več, je bil navaden odgovor, da je bil takrat še samšvi, a v zakonu človek ni več svoboden. Mora se brigati za družino. Marsikdo je nato še pojasnjeval, da je navsezadnje itak vse skupaj

nič. Zdaj ima mir v družini in navsezadnje, kaj pa so socialisti že dosegli, da bi se bilo vredno žrtvovati za nje. Tako je po njegovi in ženini krivdi zavladala nad njima brezbriznost, nazadnjaštvo pa je imelo koristi od takih ljudi. Če pa so socialisti s svojim delom in energijo vseeno kaj dosegli, in dosegli so mnogo, pa je tiho vtaknil v žep.

7 milijonov škodelic!

Dobri župnik Kneipp, dalekovidni prvoboritelj prirodnega zdravilstva, je tudi s svojo Kneippovo sladno kavo pravo pogodil. Mar ne priča tega že 7 milijonov škodelic, ki jih samo v Dravski banovini vsak mesec popijejo?

7 milijonov škodelic

Kneippove sladne kave

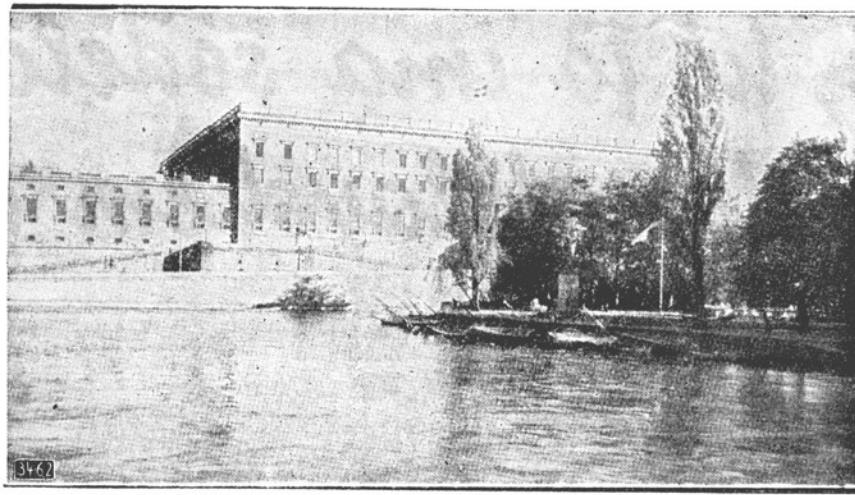

To je ena stran.

A na drugi strani vidimo, da so naše ženske bile v stavkovnih bojih v večini slučajev prav tako odločne kakor moški in da so pomagale v bojih za unijo celo bolj navdušeno kakor moški. Torej so razredni zavednosti dostopne, čim dobe priliko. Stavka, v kateri ženske ne bi pomagale, bi bila naprej izgubljena. Kakor je njih sodelovanje potrebno na sindikalnem polju, to je v unijah, tako je potrebno v klubih JSZ, v Prosvetni matici, v socialistični stranki, v agitaciji za »Proletarca« itd. In me, članice, smo lahko ponosne, da je v naši zvezi mnogo agitatoric.

Nedavno sem čitala o kongresu podporne organizacije slovenskih žena, ki se je vršila v Milwaukeeju. Dasi je njih organizacija v primeri z drugimi slovenskimi podpornimi društvi še mlada, pravi njeno glasilo, da ima že okrog devet tisoč članic. Po duhu je katoliška in pomaga cerkvi, kjer more.

Njeno glasilo, v katerega pišejo poleg žensk tudi duhovniki, je polno vsakdanjosti: kuhinjska stran, poročila o večerjah, o oblekah,

Stockholm. — Kraljeva palača (XVIII. stoletje)

modah, obiskih, cerkvenih slovesnostih itd. S takimi rečmi je čitateljce najlažje zainteresirati, ker jim ni treba nič misliti in se ukvarjati s socialnimi problemi in zakaj je kriza, ko je vendar v tej deželi dovolj vsega. S takim čtivom se čitateljce držijo v temi, da bi ne spoznale same sebe in kaj so.

Tudi razmerje med naprednimi moškimi in njih ženami, kakršno vlada v mnogih družinah, je velik vzrok, zakaj mladina v njih mrzi prepričanje očetovo. Ako pa bi bila mati prav tako prepričana o socializmu in da je to zgodovinska nujnost in poznala socialističen nauk, kakor ga pozna oče, bi bilo veliko lažje privedi otroke v naše klube in v delavsko gibanje. Matere, ki so članice naših klubov, nam pričajo, da imamo prav.

Nedavno mi je prišla v roke ženska priloga mednarodnega informacijskega vestnika, ki ga izdaja delavska socialistična internacionala. Divila sem se napredku socialističnega gibanja med ženskami na Švedskem. V gibanju lanskega leta so ustanovile 250 novih ženskih socialističnih klubov. Toda vključ temu so na svoji konferenci spomladu sklenile, da je ta rezultat nezadovoljiv, kajti izmed 330.000 članov, ki jih ima švedska socialistična stranka, je samo 50.000 žensk.

Samo 50.000 žensk, pravijo sodružice na Švedskem. A v Zedinjenih državah imamo vseh organiziranih socialistov komaj 20.000.

»Samo pet sodružic je v parlamentu,« se glasi v eni od resolucij, ki so bile sprejete na tej konferenci, »zato je treba z delom naprej, da postane sleherna delavka na Švedskem članica socialistične stranke.«

V Zedinjenih državah nimamo v kongresu niti enega socialističnega poslanca.

Švedska ni edina, kjer ima socialistično gibanje med ženskami močno zaslobo. Ima jo tudi v Angliji, na Češkem in v vseh škandinavskih državah.

Za napredek in za zmagovanje socialističnega gibanja je sodelovanje žensk neobhodno potrebno. Smatram, da bomo v tem oziru dosegli v delokrogu naše zveze čimveč, ako jih pridobimo direktno v klube JSZ, namesto v kakšne separatne ženske klube in če jih čimveč pridobimo za agitacijo v prid našega delavskega tiska, v delavska kulturna društva in za vse naše aktivno delovanje. Par sto novih članic v naših klubih in povečanje mladinskih odsekov, pa bo aktivnost tem večja.

Sodružice, zavzemimo se za to nalogo v prvi vrsti in videli boste, da bodo sodrugi na prihodnjem zboru priznali, da ni ostalo samo pri predavanju.

Zamorka pripoveduje o svojem detinjstvu

Imenujem se Ada Wright, stara sem 46 let in imam sedmero otrok. Ali od vseh jih je petero ostalo pri življenju. Rojena sem v pokrajini Tennessey. Tam sta rojena tudi oče in mati. Oče je bil poljedelski delavec. Spominjam se še, kako sta oče in mati šla skupaj na polje in tam celi dan delala. Takrat sem bila stara tri leta. Mati je dobivala na dan za delo 25 centov, a oče 35. Mi otroci smo morali ostati doma, prepuščeni samim sebi, starejši so morali paziti na mlajše. Bili smo siromaki. Mislim, da je moja mati imela le enkrat in nikdar več 50 centov. Ona in oče sta dobivala svoj zaslužek v obliki papirnatih bonov, katere sta sprejela v trgovini, v kateri sta morala kupovati. Oče in mati sta bila dobra človeka. Nikdar nista pred nikomur zapirala vrat, celo če je ponoči prišel črnc, kateri je taval po okolici, iskajoč zaslužka, smo morali otroci iz postelje in spat na tleh, a popotnik je lahko ostal pri nas kakor dolgo je želel. Ko oče ni več mogel zaslužiti kot poljedelski delavec, je našel zaposlenje v neki topilnici. Moral je vdihavati razne strupene pline in tako je obolel od tuberkuloze. Tam je delal čez dvajset let. Potem je umrl. Moja mati je dobila od topilnice venec za njegov grob. Nismo pa dobili ničesar za jesti. Mi otroci smo šli v cerkev, tako smo bili vzgojeni. V kinomatograf nismo mogli, ker je za to treba denarja. Belci so za zamorce sezidali cerkve. Oni radi vidijo, če mi hodimo v cerkev. Ali naši očetje so bili prosti le vsako drugo nedeljo, a hišni posli so morali tudi ob nedeljah delati. Moja mati je dobivala 35 centov tedensko zato, ker je eni družini belih prala perilo.

Ko sem imela trinajst let, sem morala tudi jaz iti k belcem v delo. Dobila sem za svoje delo le toliko, kolikor sem porabila za hrano in obleko. Zato sem morala pomivati posodo, paziti na otroke, kuhati in držati red v desetčlanski družini. Jaz sem v hiši bila edina služkinja. Zamorec se ne sme pritožiti za svojo dnevnicu. Spominjam se, kako je Ku-Klux-Klan ubil mojega strica, čeravno jim ni ničesar napravil. Njegova žena je imela sina od svojega prvega moža, in ta mladenič ni hotel delati za 25 centov na dan, nato naenkrat, okoli polnoči so jim vlomili v stanovanje. Oni vedno vdirajo okoli polnoči. Moj stric skoči iz mize in zgrabi stol. Medtem ko se je pripravljal, da se ubrani z njim, so ga ubili z revolverjem. Strel ga je zadel v glavo tako, da so se mu možgani razleteli. Ljudje, ki so ga ubili, so imeli črne maske na licu. Oni vdirajo vedno maskirani. Spominjam se potem še, imela sem takrat 14 let, kako so pretepli moža od moje sestre. To se je zgodilo v mojem rojstnem kraju. Tudi on je bil poljedelski delavec. Vlomili so v stanovanje, ker ni hotel zastoj delati. Nekoč pridejo ljudje Ku-Klux-Kana, vlomijo vrata in ga odneso iz hiše ter so ga privezali na eno steno, na drugem kraju ceste, in so ga tam do krvi izmlatili. Bil je težko ranjen, tako da niti eno mesto na telesu ni ostalo zdravo. Ko so maskirani ljudje odšli, smo ga odvezali, nesli v hišo in zdravili. Evo, to so moji spomini iz detinjstva.

Ada Wright.

Pravilna kurjava. Predvsem mora vsaka gospodinja poznati svoje peči, ker le potem bo znala prav in popolnoma izrabiti kurivo. Pri kurjavi sami je treba paziti, da ne pride preveč zraka do ognja. Samo v začetku, ko smo zakurili in je šele začelo goreti, mora imeti ogenj dovolj zraka, da se ne zaduši. Kakor hitro pa se je ogenj razvil, pa je treba takoj omejiti dostop zraka. Kdaj smemo to storiti in v koliki meri, nam pokaže izkušnja in opazovanje. Nikakor pa ni potrebno pustiti spodnja vratca peči tako dolgo odprta, da pogori vse kurivo. Če je vsaj del goriva že v polnem plamenu, je treba vratca takoj vsaj pripreti, kajti če ostanejo spodnja vratca na stežaj odprta, odnese preprih, ki je v peči, skoraj vso toploto v dimnik. Seveda pa je treba paziti, da zlasti zvečer peči prenažno ne zapremo. To bi bilo posebno nevarno pri pečeh starejše vrste, ki imajo zadaj zatvoro. V tem slučaju bi se namreč v peči radi pomanjkanja zraka nabrali strupeni plini, ki bi uhajali v sobo. Že večkrat se je prej zgodilo, da so se ljudje na ta način zastrupili. Gospodinja bo že vedela, kdaj je treba zapreti in bo znala prisiliti peč, da odda vso toploto res sobi.

Odlašanje in zamujanje. Ko bi se le vsi navadili, da ne bi toliko odlašali s svojimi opravili, pa bi nam bile prihranjene mnoge zadrege, mnogo skrbi, truda in jeze. Koliko jeze lahko povzroči že samo gumb, o katerem smo že dolgo vedeli, da je rahel, pa se nam ga nikoli ni ljubilo prišiti. Seveda se pa potem utrga ravno takrat, ko nam povzroči največ zgage. Steklenice z jedko ali celo s strupeno tekočino se nam ni zljubilo postaviti takoj na varno mesto; seveda je prišla otrokom pod roke in povzročila kup skrbi. Drugič pustimo kje ležati važno pismo ali kako potrdilo, ki ga potem več ne najdemo; sposojene reči ne damo pravočasno nazaj; pisma, ki ga drugi tako željno čakajo, ne odpošljemo itd. Pogosto zavisi vsa usoda človekova samo od odločitve bliskovitih sekund; vso življenjsko srečo lahko razbije nepremišljeno odlašanje; malenkost lahko odvrne v nedogled to, kar si najbolj vroče želimo. Koliko žalosti, jeze in skrbi si bomo prihranili, če bomo napovedali odločen boj odlašanju in zamujanju! Pri tem pa ne pozabimo, da tiči za vsem tem samo naša komodnost, ki jo pa tako radi skrijemo s tem, da se opravičimo s pomanjkanjem časa. Kdor bo odločno premagal to svojo lenobo, nepremišljenost in površnost, bo svojega življenja gospodar in nikdar se mu ne bo treba očitati, da je kaj zamudil, ker je odložil.

Ali nisi še nič trudna od pranja perila?

„Kaj še. Zakaj naj bi pa bila trudna? Poglej samo, koliko sem že oprala!“

„Zares hvale vredno! V tako kratkem času! In kako je postalo perilo lepo belo.“

„Da, tu se zopet enkrat vidi, kako potrebno je, da se perilo namoči v raztopini Ženske hvale. Ali nisi videla na vodi, v kateri se je namakalo perilo, kako se je nesnaga čez noč razkrojila? Seveda, potem ima Schichtovo terpentinovo milo lahek popravek! Ta način pranja je brezdvomno najboljši.“

SCHICHT^{ovo}

TERPENTINOVNO MILO

... in za namakanje Ženska hvala

Kako je treba ravnati s perilom

Mnogo perila uniči predčasno brezobzirno in nepravilno ravnanje, kar ni samo v finančno škodo dotičnemu gospodinjstvu, ampak še bolj v zdravstveno, saj si v današnjih prilikah tako težko nabavimo na novo potrebno perilo in posledica je ta, da je pri hiši vedno manj perila, kar je zdravju vse družine v kvar. V redu oprano in pogosto menjano osebno in posteljno perilo je za zdravje prav tako potrebno kakor zrak, solnce in voda, pravilna prehrana in zadosten spanec. Zato mora vsaka gospodinja gledati na to, da si nabavi trpežno perilo, v kolikor ji sredstva dopuščajo, paziti pa mora tudi na to, da bo vsakdo v družini s perilom previdno in pravilno ravnal in da se bo na ta način življenjska doba vsakega posameznega komada čim bolj podaljšala.

Predvsem je treba s perilom pravilno ravnati že tedaj, ko je v rabi. Nikoli ne sme gospodinja dopustiti, da postane perilo preveč umazano. Čim bolj je perilo umazano, tem več mehanskih in kemičnih sredstev je treba, da je spet belo, kar vse perilu ni v korist. Da

varujemo osebno perilo, je treba pač paziti na skrajno snago telesa. V hudi poletni vročini naj bodo moški pri delu čim več v srajci, da si ne prepote in umažejo podloge pri telovniku in suknji, ker bodo imeli potem vsako srajco takoj umazano. Pri ženskem perilu se najhitreje zamažejo naramnice. Tu si lahko pomagamo, če imamo k vsakemu komadu perila po več naramnic, katere lahko hitro z gumbi pripnemo. Na ta način lahko preprečimo, da nam ni treba dati še skoraj sveže srajce v perilo samo radi umazanih naramnic; kajti tudi prepogosto pranje škoduje perilu prav tako kakor prereditko.

Tudi pri brisačah zlasti otroci vse premalo štedijo. Vsi družinski člani se morajo navaditi na to, da se obrišejo z brisačo šele takrat, ko so si vso nesnago in tudi milne pene z vodo dodobra odplahnili, tako da mora brisača vpiti samo snažno vodo. Otrokom je treba tudi dopovedati, da so žepni robci namenjeni samo snaženju nosu, ne pa tudi snaženju rok ali pa celo brisanju čevljev.

S kuhinjskimi cunjami štedimo, če splahnemo posodo s toplo vodo

in jo potem pustimo posušiti, tako da nam jo je treba le rahlo obri-
sati. Mastno in sajasto posodo in roke obrišemo najprej s papirjem,
nato šele s cunjjo.

Posteljno perilo ostane tem dalje snažno, čim bolj gladko je; brez
nepotrebnih čipk, vložkov itd. Kdor si nabavlja novo posteljnino,
si jo naj zato nabavi čim bolj preprosto.

Vsako najmanjšo luknjico v perilu je treba zašiti pred pranjem,
kajti iz nje se lahko potem razvije huda nesreča. Zato se mora go-
spodinja brezpogojno navaditi, da zašije vsako luknjico sproti ali
pa vsaj takrat ko se odloži dotični komad perila. Otroke in moške
člane rodbine je treba priučiti, da bodo vedno vsako tozadevno
škodo takoj javili.

Najbolj pa trpi perilo za časa pranja in zato ni čuda, če se tega
opravila gospodinje tako boje. Vsak mehanski način pranja škoduje
perilu, mencanje ravno tako kakor krtačenje ali pa tolčenje po lesu.
Najbolj pa škoduje perilu premočno izžemanje in zato je treba ravno
pri tem precej opreznosti in je posebno pri slabšem perilu naj-
boljše, če vodo samo narahlo izžmikamo.

Za pranje perila je mnogo načinov in ponavadi se itak vsaka go-
spodinja krčevito drži svojega in smatra, da je njen najboljši. Kljub
temu pa je treba poudariti, da naše gospodinje že pri namakanju
ne postopajo pravilno. Če namočimo perilo dan prej v mlačni vodi

in če ga prej malo namilimo, nam to delo znatno olajša. Prav tako
perejo gospodinje še vse preveč s trdo vodo studenčnico, ker nimajo
na razpolago mehke vode deževnice ali pa vode rek in potokov,
če je snažna. Trdo vodo pa je treba prej vedno zmehčati z borak-
som ali sodo. Za zmehčanje vode je soda dobro uporabna, drugače
pa je je treba čim manj uporabljati pri pranju, če hočemo imeti lepo
belo perilo. Če sredstva količkaj dopuščajo, je najboljša, če sodo
nadomestimo popolnoma z milom. Z milom pri perilu ne smemo šte-
diti, toda tudi preveč mila škoduje perilu. Največje važnosti pri pra-
nju pa je izpiranje, ki mora biti tako temeljito, da je zadnja voda
popolnoma snažna. Dobro je tudi, če splahnemo perilo že po prvem
mencanju, preden ga damo kuhat, da pride snažno v kotel. Če bo
gospodinja vedno pravilno postopala s svojim perilom, bo imela lepo
belo perilo brez modrila in brez raznih belil. Važno pa je tudi, da
perila nikoli ne likamo s prevročim likalnikom, ker takrat takoj por-
tumeni.

Eden najbolj neprijetnih pojavov današnje krize je brez dvoma
ta, da mora današnji civilizirani človek tako štediti s perilom in
pogosto hoditi teden dni v isti srajci, ko bi jo bil že davno rad me-
njal. Skrbna gospodinja naj zato čim bolj pazi na perilo vse družine,
da bo dolgo trpelo in naj uredi svoje izdatke tako, da bo vedno še
ostalo nekaj denarja za nabavo potrebnega perila, saj snažno perilo
ni samo gospodinji v ponos, ampak varuje zdravje vse družine.

Z D R A V S T V O

Sifilida je v Bosni zelo razširjena, najbolj
pa menda v okrožju Valjeva. V tem
okrožju je letos dr. Knežević iz Sarajeva s
svojimi asistenti vršil na prebivalstvu pre-
izkušnje s preiskavo krvi. V šestih srezih
je bil potom občinskih predstojnikov raz-
glašen prebivalstvu poziv, da se javi k
preiskavi. Odziv ni bil zadovoljiv: Nekateri
občinski načelniki poziva sploh niso obja-
vili, v mnogih občinah se jih je odzvalo le
majhno število, očitno jih je zadrževala
tista usodna lažna sramežljivost. Kljub temu
so zdravniki izvršili, tako na odraslih,
kakor tudi na šolskih otrocih, nad 700 krv-
nih preiskav in ugotovili so porazno šte-
vilo, nad 44 odst. pozitivno okuženih. V
splošnem je Bosna 30 odst. sifilitična, ven-
dar je sifilida drugod endemična, milejše
oblike, ki je tekom desetletij že izgubila
na svoji prvotni virilnosti in se prenaša ve-
činoma potom kontakta, z uporabo istega
jedilnega orodja, perila in tako dalje, ka-
kor tudi potom nasledstva. Medtem je pa
sifilida v valjevskem okrožju sporadičnega
značaja, to je sveža in bolj strupena in se
razširja skoraj izključno potom spolnega
občevanja. Je to v zadnji svetovni vojski
potom vojaštva importirana spolna bole-
zen, ki lahko upropasti velik del tamoš-
njega prebivalstva, če se ne bo pravočasno
zajezila. Naše zdravstvene oblasti bodo
morale posvetiti temu pojavu veliko več
paznje ko doslej in skrbeti za brezplačno,
če treba, tudi prisilno zdravljenje, zlasti
še, ker je tamošnje prebivalstvo še slabo
prosvetljeno in skrajno siromašno.

Težave v prehodnih letih.

Pri ženah med 45. in 50. letom se pojav-
ljajo radi prestanka spolnih funkcij mnoge
telesne težave. V teh prehodnih letih postane
menstruacija neredna, zvezana s krči in bo-
lečinami v križu. Trenutno nastopa naval
krvi v lice in vrat, včasih zvezano z migre-
no, zvonjenjem v ušesih, slabostmi, vročico,
napadi omedlevice in nespečnostjo. Mnoge
žene se začinjajo v prehodnih letih debeliti
in trpe na prebavnih motnjah.

Da se žene obvarujejo nervoznih funkci-
jonalnih motenj, krčev, krvnih navalov, mi-
grene in nespečnosti, je odlično sredstvo
Planinka čaj, katerega naj se pije dnevno
1—2 skodelici. S tem se istočasno pospe-
šuje delovanje črevesja in se žena na ta na-
čin lahko obvaruje prekomernega nabiranja
maščobe.

Gospa, 49 let stara, je imela na vsaka 2
do 3 mesece menstruacijo z močnimi krči
in bolečinami v križu. Za časa menstruacije
se je tudi pojavil naval krvi in migrena ter
se je pričela debeliti. Po 8 tedenski upo-
rabi Planinka čaja so prenehale bolečine in
debelenje je pričelo popuščati.

Reg. S. 529/36

VARČEVATI — RAZUMNO VARČEVATI
— to je geslo vsake gospodinje. — V tem
stremljenju Vam gotovo tudi pomaga
»Kneippova sladna kava«. — Prednost z
ozirom na izdatnost in redilnost tega izdel-
ka, so njegove posebne odlike. — Ker gre
za pravo sladno kavo, je tudi prihranek na
sladkorju znaten. — Pristna je le v origi-
nalnih paketih s sliko župnika Kneipp-a.

K N J I Ž E V N O S T

Kongres Pen-klubov (mednarodne zveze
pisateljskih združenj), se je vršil od 12. do
14. septembra v Buenos Airesu. Slovenske
pisatelje je na njem zastopal gospod Pavel
Golia. Sprejeti so bili razni sklepi, tičoči
se predvsem avtorskih pravic. Prihodnji
kongres se bo vršil leta 1937. v Rimu, leta
1940. pa v Tokiu. Ker dosedanji predsed-
nik, H. G. Wells, (angleški socialist), ni
maral biti več izvoljen, se je poverilo pred-
sedstvo francoskemu pisatelju Julu Romai-
nu. Značilno je, da v tem odboru 240 mili-
jonov Slovanov nima zastopnika. Zelo je
zanimivo tudi, da je kongres izjavil svoje
simpatije težko izkušnemu španskemu na-
rodu, neglede na fronto v kateri se bojuje.
Čemu toliko skrivanja Bolj možato bi bilo,
če bi kongresisti kar naravnost poslali po-
zdravno brzojavko generalu Francu v Se-
vilo...

Moj novorojenček se imenuje drobna
knjiga, ki je izšla izpod peresa ge. Hoče-
var-Megličeve. Knjiga je opremljena s sli-
kami in je nazorna šola za mlade mame,
kako je treba z dojenčkom ravnati, da bo
krepak in zdrav. Stane 12 Din in se dobi v
vseh knjigarnah. —k.

Spretno roke.
Ako naj uspe, mora
sodelovati tudi glava —
svetla glava na
Dr. Oetker-jevem
pecilnem prašku!

Zgodba o čudoviti pustolovščini in nezasluzena kazen

Ko se je vračal nekoč pozno zvečer domov kmet Janez Butara, je dejal svojemu sinku Marku: »Nu, poglej, Marko, danes vzhaja mesec ob deseti uri in en četrt nad Trdinovo hišo, ob vznožju Skalne gore; jutri pa se bo pokazal ob enajsti uri natančno med Velikima bukvama.

— A! Ali si gotov, oče?

— Tam gori ne spreminjajo običajev. Mesec vzhaja vsak dan za tri četrt ure kasneje.«

Naslednjega dne se je Marko po šoli dolgo razgovarjal v kotu šolskega dvorišča s svojim najboljšim prijateljem Tončkom Erjavcem, ki je tudi imel devet let kot Marko in ki je stanoval pri vaškem učitelju g. Šibi.

»Torej v redu, de Tonček, danes zvečer ob desetih pridem na Kovačev travnik z veliko košaro. Od tam ne bova rabila, ako bova tekla, več ko pol ure do Velikih bukev.

— Zares, šepče Marko, to bo lep podvig. Predvsem pa, niti besedice o vsem! Priseziva! — Dečka prisezeta in se razideta.

Marko, ki je bil ničemer, je kar poskakoval od veselja ob misli, da bo po njegovi zaslugi njegova vas, Črni vrh, nadkriljevala Dolgo vas, ki je tako ponosna na svoje orožnike in gasilce, in napihneni Sv. Vid, poln oholosti radi njegovih dveh cestnih svetilk, ki gorita visoko obešeni na obeh koncih njegovega trga do polnoči.

Tonček pa je bil vesel, da bo slednjič zvedel, kar je že dolgo želel vedeti.

Pred dvema mesecoma je vprašal g. učitelja, ko je videl vziti mesec nad Kopo, ali se ne bi lahko, ako bi stal na njej, dotaknil meseca.

To vprašanje je silno razkačilo g. Šibo.

»Dotakniti se meseca, tepec, ga je nahrulil, meseca da bi se dotaknil, bedni ničvrednež!!!«

In prisolil je svojemu hranjencu dve zvonki zaušnici. Tako pa je v ostalem g. učitelj odgovarjal na vsa vprašanja, ki jim ni bil kos s svojim znanjem ali ki so se mu zdela nespodobna, premalo spoštljiva napram g. župniku ali cesarju.

Ti dve zaušnici pa nista zadovoljili dečkove vedoželjnosti in zato se je domenil z Markom o nočni ekspediciji k Velikima bukvama.

Ob deseti uri domenjenega dne, ko je vas že spala, kajti bilo je decembra, sta se Marko in Tonček iztihotapila iz svojih domov in se sešla na koncu Kovačevega travnika.

»To košaro sem prinesel, de Tonček; najsi bo še tako velik, sem notri bo šel.

— Gotovo; jaz pa sem prinesel dva para rokavic zate in zame; pravijo, da je mrzel kot led. Zato si jih bova nataknila, da ga ne bi izpustila.«

Dvajset minut kasneje sta dečka že bila na vznožju Skalne gore, pri dveh ogromnih bukvah, ki sta bili le šest metrov oddaljeni druga od druge.

»Skrij se za desno, de Tonček; jaz bom pazil za levo; in kakor hitro se pojavi, hop, pa skočiva nanj.

— Poneseva ga v vas in na zvonik, nadaljuje Marko; v zvoniku bo svetil od Novega leta pa do Sv. Silvestra, in samo Črnemu vrhu. Ne bodo ga imeli niti v Dolgi vasi, niti v Sv. Vidu, še celo v Starem mestu ne. Ho, ho! Videli bodo, da nismo nobeni berači tu na Črnem vrhu.«

Dečka se zlekmeta vsak na svoje mesto in pazno čakata. Četrt ure, pol ure preteče... Nič. Ni ga. V rokavicah, stegujé vrat, zadržujé dih se dvigneta na kolena. »Tam doli, tam doli, na Grajskem hribu!« zajeclja nenadno Tonček in pokaže z roko.

Marko sledi z očmi Tončkovi kretnji. Grozota! Obup! Daleč,

daleč tam doli, mogoče še bolj daleč od Grajskega hriba, se pojavlja na obzorju rdeč, velikanski, porogljiv — mesec. Da, mesec, mesec, ki naj bi postal žrtev njune zarote, ki sta ga hotela zgrabiti med Velikima bukvama; mesec, ki naj bi ga odnesla v svoji košari in obesila v zvoniku v razsvetljavo in slavo edinstvenega Črnega vrha.

Ali je mesec uganil njihovo nakano? Ali ju je varal videz? Ali ostane človek, pa naj gre na zemlji kamorkoli, vedno tako oddaljen od zvezd? — Tako sta se vpraševala dečka sramujé se in osuplo.

Ko sta se vračala vsa potrta domov, pa sta opazila pri vaškem vodnjaku dva moška in ženo, ki razburjeno manajo z rokami in gledajo na vse strani.

Takoj sta spoznala učitelja, edinega moškega v vasi, ki je imel tolst trebuh, ter Markova očeta in mater.

Ustavita se; toda že ju zagleda Markova mati, ki priteče in ihteč objame svojega sina.

»Stoj, žena, zakliče oče Janez, pusti ga. Leskovega olja za služi, ne pa poljubov. Odkod prihajaš, nesramnež?!«

— Odkod prihajaš, nesreča? renči tudi učitelj in stresa Tončka kot bi otresoval slivo.

Treba je bilo vse priznati.

»Odhajaš iz hiše ob desetih zvečer«, se jezi oče Janez, »potepaš se kot kak počestni fantalin. Lepo. Na, tu imaš, da boš dobro spal!«

To rekši, jih primaže Marku pet ali šest za uho.

»Ukrasti mesec! kriči učitelj Šiba, hotela sta ukrasti mesec! Saj ni več strahu na svetu, niti pred bogom niti pred orožniki! Jutri moram govoriti z gospodom župnikom.«

In odvedel je Tončka vlekoč ga za ušesa.

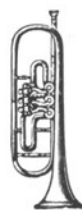
Naslednjega dne sta ob vstopu v razred uboga dečka zagledala na katedru dve oslovski kapi s pol metra dolgimi ušesi. Učitelj jima ni rekel ničesar; bojazen jima je celo uro stiskala grlo. Točno ob devetih pa se odpro vrata in v razred stopi veličanstveno g. župnik. Vsede se za kateder in učitelj, ki se je postavil strumno k tabli, pokliče oba grešnika iz klopi.

Dečka se približata sklonjene glave in trepetajoč po vsem telesu.

»To sta krivca, g. župnik«, reče z resno važnostjo učitelj.

Sedaj je pričel župnik govoriti. Mnogo ostrih besed je izrekel na račun ubogih grešnikov, končal pa je takole: »Upati si napasti mesec! Nebeški mesec; mesec dobrega boga! Zaslužila bi zapor, pekel! G. učitelj, potrebna je najstrožja kazen, ki bo drugim v svarilo; vsa župnija naj spozna tadv grešnika, naj bo priča njune sramote!«

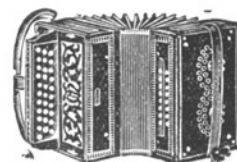
Direktno iz tvornice

odn. tvorničkog skladišča
kupujete izredno poceni,
kakor:

harmonike	od	Din 59	—	naprej
trombe	„	570	—	„
tambure	„	60	—	„
klarinete	„	142	—	„
gitare	„	128	—	„
kromatične in klavir harmonike ter				
vsa ostala glasbila v veliki izbiri				

Zahtevajte brezplačni cenik!

MEINEL & HEROLD

d. z o. z., tvornice glasbil, Maribor štev. 402

In predal je oslovski kapi učitelju, ki ju je poveznil na glavi obeh grešnikov. Nato ju je odvedel iz razreda in jima vele poklekniti na šolskem dvorišču ob cesti.

Tri ure so lahko mimoidoči brali na njiju oslovskih kapah sledeče besede, napisane z velikimi črkami: Tat meseca.

Bogve, kaj sta si mislila naša uboga dečka, ko sta klečala na trdi zemlji pred očmi vaščanov. Gotovo sta bila hudo žalostna. Da sta bila po krivici kaznovana, pa se najbrže nista zavedala, kajti to, kar pripoveduje ta zgodba, se je dogodilo v onih starih časih, ko se še ni kot dandanes staro in mlado pogovarjalo o raketnih poletih na mesec.

PTIČJI PREPIR

»Piv! piv! piv! Gospa lastovka, kaj vas je prineslo semkaj?«

— Toda, gospod vrabec, vi ste pa pošteno predrzni! Prihajam vendar domov, v svoje gnezdo.

— O, pardon, to gnezdo je moje.

— To gnezdo da je vaše? Gnezdo, ki sem ga jaz sama zgradila!

— To se me ne tiče. Dobro se počutim v njem. Piv, piv, piv! Pustite me pri miru!

— Vi ste navaden nesramnež, gospod vrabec. Požurite se in odidite!

— Oho! Odšel bom, če me bo volja.

— Torej tako! Toda — nikar ne mislite, da sem v potu svojega obraza zgradila to udobno gnezdece zato, da bi služilo vam kot dom, vi lenuh!

— Piv, piv, piv! Moja draga, utrujate me. Pojdite brbljat drugam! Lahkonoč!«

In hudobni vrabec se pogrezne prav do dna v mehko ležišče.

Uboga mala lastovka je vsa obupana. Kaj bo z njo? Nima več gnezda, da bi vanj izlegla svoja jajčeca!

Napoti se slednjič k stari sraki in ji potoži svoje gorje. Sraka pa je zvita in ji de:

»Naj vas to ne skrbi več, draga! Bomo že prisilili tega vrabca, da bo zapustil vaš dom, to vam obljubljam. Povedite

me le do gnezda!«

Lastovka in sraka odletita k gnezdu.

Gospa sraka potrka s kljunom: Tok, tok!

»Lepo! de vrabec, zopet me motijo.« In pomoli svojo nesramno glavo iz gnezda.

»Gospod, reče sraka, takoj se bo treba preseliti: pa čim brže; dam vam dve minuti časa, da si pripravite svoj kovčeg.«

— Piv, piv, piv! Kaj praviš, stara klepetulja?

— Aga, ga, ga, ga! Pravim, da poberi svoja šila in kopita, hudobni pritlikavec!

— Ne, ne in ne! Tu ostanem!

— Tako! Tu ostaneš?! No, kar, le ostani, dečko moj! Medve pa bova zaprli vrata, kajti utegnili bi se prehladiti.

Po teh besedah odide sraka z lastovko iskat malte in ko se rneti z njo, pričneta zazidavati vhod v gnezdo.

Vrabec se začne vznemirjati in gledati okoli sebe.

»Oho! Ampak, recita mi no, pa me vendar ne bosta, upam, zaprli sem notri? Ali me mislita napraviti za jetnika?«

— Kaj pa drugega!?! Tatovi spadajo v zapor, in ti si tudi tat. In u odvrne sraka. Torej, ali odideš ali ne?

Vrabec nato odleti brez odgovora in se hitro skrije v drevju, kajti zelo ga je sram.

Putnik

Maribor, Aleksandrova cesta št. 35

(v bližini kolodvora)

Centralna potovalna pisarna Tuijsko
prometne zveze v Mariboru

Telefon 21-22. — Pošt. ček. rač. 14.720. — Telegram: Putnik Maribor

Nakup in prodaja vseh valut po
najugodnejših kurzih

Maribor, glavni kolodvor, carinska palača, telefon 26 69 (deponiranje denarja, menjava dinarja in valut itd.). Št. 11j, na drž. cesti Wien—Trieste (vse informacije za avtomobile itd.). Gornja Radgona, (pri carini), telefon 21. Celje (Krekov trg, pri kolodvoru), telefon 119. Rogaška Slatina (sezonska ekspozitura), telefon 1. Dravograd (hotel Komauer) telefon 2.

KONZUMNO DRUŠTVO ZA MEŽIŠKO DOLINO

r. z. z o. z. — Poštni predal 3. — Telefon int. 5.

Poštni ček. račun 15.925. — Brz. Kodes Prevalje.

Centrala in skladišče: Prevalje

Prodajalne: 1. Prevalje, 2. Leše, 3. Guštanj, 4. Muta, 5. Črna I., 6. Črna II., 7. Mežica, 8. Sv. Helena, 9. Pekarna Prevalje.

Sprejema hranilne vloge in jih obrestuje po najvišji obrestni meri. — Pristopnina 5 Din.

KONZUMNO DRUŠTVO RUDARJEV

Hrastnik, r. z. z o. z. — Ustanovljeno 1906

Ima 3 prodajalne, zadržno gostilno in pekarno. Član postane lahko vsak. Delež Din 100.—. Sodrugi, sodružice podpirajte Vašo zadrugo, Vaš Delavski dom.

SLOVENSKA NARODNA PODPORNA JEDNOTA

največja slovenska gospodarska in dobrodelna zadruga v SEVERNI AMERIKI. — Najboljša zavarovalnica za življenje, za bolezni, poškodbe itd. — Posluje v Zedinjenih državah in Kanadi. — Ima približno 50.000 članov v obeh oddelkih in blizu 635 podružnic po raznih krajih Amerike.

PREMOŽENJE NAD 6.000.000 — DOLARJEV

Za nasvete in informacije se je obrniti na:

**Glavni urad S. N. P. J., 2657-59 So.
Lawndale Ave., Chicago, Ill.**

Splošna gospodarska in konzumna zadruga za Gorenjsko

r. z. z o. z., Jesenice-Fužine, Cankarjeva 3.

Prodajalne: Sava, Jesenice, Borovlje, Kor. Bela, Dobrava, Sp. Gorje, Mojstrana. — Zadržne gostilne: na Savi v Del. domu, na Kor. Beli, nasproti postaje. — Zadržni kino: Radio poleg Del. doma. — Delavska domova: na Savi-Jesenicah, v Sp. Gorjah.

Knjigarna Kleinmayr & Bamberg

Ljubljana, Miklošičeva cesta 16. / Telefon 31-33

najstarejša v Jugoslaviji, priporoča svojo bogato zalogo strokovnih in zabavnih knjig v vseh jezikih, kakor tudi muzikalij za petje, klavir in druge instrumente. Knjige in časopise, v zalogi se ne nahajajoče, dobavlja iz inozemstva v najkrajšem času.